Informovanie verejnosti médiami o otázkach súvisiacich s diskrimináciou v kontexte ľudských práv

Katarína Ilanovská

Cieľom monitoringu médií realizovaného združením Občan, demokracia a zodpovednosť (predtým Občan a demokracia) bolo mapovať aktuálne mediálne prostredie v oblasti diskriminácie v kontexte ľudských práv. Zámerom tejto aktivity bolo identifikovať úroveň poskytovania a kvalitu informácií týkajúcich sa (anti)diskriminácie a spôsob ich sprostredkovania, ako aj komunikačné kódy odovzdávania informácií vo vzťahu k jednotlivým kategóriám recipientov či k prezentovaným témam. Predmetom analýzy bolo tiež odhaliť a pomenovať predsudky a stereotypy, ktoré sú v týchto informáciách obsiahnuté, a popísať ich možné pôsobenie na jednotlivcov a skupiny i dopady na celú spoločnosť.

Základným súborom informácií pre monitoring informovania verejnosti médiami o otázkach súvisiacich diskrimináciou je 29 208 mediálnych výstupov (prepis tlačených a elektronických príspevkov z novín, časopisov, rádií, televízií, webportálov a spravodajských agentúr), ktoré podľa nášho zadania relevantných kľúčových slov zhromaždila agentúra SITA za obdobie od 1. 1. 2009 do 30. 12. 2009.

Táto štúdia je kvalitatívnou analýzou súboru 290 vybraných mediálnych výstupov (z celkového počtu 2 194 výstupov získaných v období medzi 15. 1. 2009 – 25. 2. 2009), ktoré sa či už priamo alebo okrajovo týkali diskriminácie na základe veku, zdravotného postihnutia, sexuálnej orientácie, pohlavia/rodu, náboženstva a rasy, farby pleti, etnicity a národnosti. Každý z týchto mediálnych výstupov bol dôkladne analyzovaný tak, aby sa zistilo, do akej miery (a či vôbec) obsahuje informácie o diskriminácii z určitého dôvodu, resp. sa oblasti diskriminácie aspoň nejako dotýka. Ďalej sa posudzovala kvalita týchto informácií, t. j. či išlo len o neutrálne a nezaangažované poskytnutie informácií o určitej udalosti, kauze alebo o názoroch určitých osôb bez ďalšej analýzy alebo zaujatia stanoviska, alebo či sa informácie vyvažovali napríklad poskytnutím priestoru na vyjadrenie protistrane alebo na odborný komentár a pod. Rovnako sme sledovali, či mediálne výstupy prinášali informácie v kontexte slovenského antidiskriminačného zákona, ako aj to, aké ďalšie informácie v mediálnych výstupoch chýbali, resp. by v záujme väčšej komplexnosti a vyváženosti bolo vhodné doplniť. Každý mediálny výstup sa posudzoval aj

z hľadiska výberu jazykových prostriedkov, t. j. či sa používal jazyk citlivý voči potenciálnym diskriminovaným osobám (napr. či sa používalo označenie osoba s neheterosexuálnou orientáciou namiesto slov ako „homosexuál“ či „lesbička“, alebo napr. osoba so zrakovým postihnutím namiesto „slepec“ a pod.), či sa používal rodovo citlivý jazyk, t. j. či sa nepoužívalo generické maskulínum (všeobecné označovanie mužov a žien len v mužskom rode). Sledoval sa aj celkový štýl poskytovania informácií, napríklad to, či boli informácie podávané ako „senzácia“ alebo objektívnym a vyváženým spôsobom.
V neposlednom rade sa analyzoval aj možný vplyv, ktorý poskytnuté informácie môžu mať na jednotlivcov, skupiny a spoločnosť.

Niektorými dôvodmi diskriminácie sa v sledovanom období zaoberal len veľmi nízky počet mediálnych výstupov, napríklad v prípade diskriminácie z dôvodu veku sme identifikovali len 19 mediálnych výstupov, pričom v prípade diskriminácie z dôvodu rasy, farby pleti, etnicity a národnosti sme identifikovali až 128 mediálnych výstupov. Mediálne výstupy identifikované pre každý dôvod diskriminácie - tzv. skupiny mediálnych výstupov - sme však posudzovali jednak komplexne, napríklad podľa toho, aký druh tém prinášajú a na čo sa zameriavajú, a jednak individuálne, t. j. do akej miery každý mediálny výstup v danej skupine informuje o otázkach súvisiacich s diskrimináciou. Pri väčších skupinách mediálnych výstupov sme potom vybrali niekoľko najvýstižnejších príkladov z každej témy, ktorá bola pre danú skupinu mediálnych výstupov príznačná, a tie sme použili v texte tohto monitoringu. Pri menších skupinách mediálnych výstupov sme ako príklady použili väčšinu mediálnych výstupov, keďže išlo o menšiu skupinu a škála pokrývaných tém bola pestrejšia.

Vo všeobecnosti možno zhrnúť, že médiá neprinášali a neanalyzovali informácie v kontexte slovenského antidiskriminačného zákona, pričom antidiskriminačný zákon sa nespomenul ani v jednom mediálnom výstupe. Rovnako sa neopisovali ani možnosti ochrany pred diskrimináciou, nezohľadňovalo sa rodové hľadisko ani otázky viacnásobnej diskriminácie. Podobne sa médiá nezaoberali ani otázkami inštitucionálnej zodpovednosti za dodržiavanie princípu rovnosti, prípadne zásady rovnakého zaobchádzania podľa antidiskriminačného zákona, a nepoukazovali ani na žiadne štruktúrne aspekty diskriminácie a jej sprievodných javov. Rovnako sa ani raz neobjavila zmienka o iných legislatívnych predpisoch, ktoré zakazujú diskrimináciu, ako sú napríklad Zákonník práce, predpisy z oblasti školstva, zdravotníctva a pod., ani zmienka o ústavne zakotvenom princípe rovnosti či iných medzinárodných a európskych štandardoch v oblasti (anti)diskriminácie,

resp. práv jednotlivcov a skupín znevýhodňovaných na základe dôvodov spracovávaných v analýze, ako aj ďalších dôvodov, na základe ktorých je diskriminácia zakázaná.

Vo väčšine prípadov sa vyskytovalo používanie rodovo necitlivého jazyka v podobe generického maskulína, t. j. všeobecné označovanie mužov a žien len v mužskom rode. Ojedinele sa vyskytli aj články, ktoré používali rodovo citlivý jazyk. Rovnako sa opakovane vyskytovalo používanie necitlivého jazyka voči diskriminovaným osobám (napr. označenia ako „homosexuál“ či „lesbička“, „vozíčkar“, „Róm“ a pod.). Mnohé mediálne výstupy mali snahu podávať informácie len ako senzáciu, pričom absentovala vyváženosť a komplexnosť informácií. Zároveň treba podotknúť, že vo väčšine mediálnych výstupov nebol poskytnutý priestor na vyjadrenie protistrany, resp. odborného názoru, čím by sa dosiahla rovnováha prezentovaných názorov a informácií. Možno však konštatovať, že médiá ponúkli veľmi široký záber informácií dotýkajúcich sa rôznych oblastí diskriminácie, čo prispelo k rôznorodosti tém a pestrosti mediálnych výstupov. Zároveň to prispelo k poukázaniu na množstvo problémov, ktorým naša spoločnosť a rôzne skupiny diskriminovaných osôb čelia, z čoho vyplýva, že našu spoločnosť čaká ešte dlhá cesta prerodu a veľa práce.
Z analýzy však vyplýva, že o mnohých dôvodoch diskriminácie prinášali médiá informácie len - alebo v prevažnej miere - zo zahraničia, čo môže vyvolávať klamlivý dojem, že sa mnohé témy a problémy Slovenska netýkajú napríklad preto, že tu buď neexistujú, alebo nie sú pre verejnosť vôbec zaujímavé – pritom práve opak je pravdou.

Z analýzy mediálnych výstupov vyplýva, že médiá neinformujú o jednotlivých témach programovo, z ich strany ide skôr o určitú reakciu na udalosti či správy agentúr, pričom väčšinu prezentovaných tém už ďalej nesledujú, resp. nedotiahnu a nesnažia sa témy samy vytvárať alebo ďalej rozvíjať. Spôsob, akým médiá pristupujú k témam týkajúcim sa diskriminácie, resp. k jednotlivcom a skupinám, pre ktorých uvádzané dôvody diskriminácie predstavujú podstatnú súčasť identity, len kopíruje vnímanie diskriminácie zo strany verejnosti. Zároveň odráža aj to, aké majú diskriminované skupiny mocenské zastúpenie v najvyšších politických, ale aj iných mocenských štruktúrach (to možno vidieť napríklad na tom, v akom hojnom počte a s akou veľkou intenzitou sa médiá zaoberali témou slovensko-maďarských vzťahov a ako málo a povrchne témami, ktoré sa týkajú napríklad ľudí s neheterosexuálnou orientáciou). Toto sa odzrkadlilo hlavne pri najpočetnejších mediálnych výstupoch, ktoré sa týkali diskriminácie z dôvodu rasy, farby pleti, etnicity a národnosti. Dominovala problematika národnostných menšín, slovensko-maďarských vzťahov, novely školského zákona, rómskych komunít a pod. No ani jeden mediálny

výstup sa nezaoberal diskrimináciou z dôvodu rasy, etnicity a národnosti v kontexte iných tém.

Na základe spôsobu podávania informácií, ako aj ich obsahu možno konštatovať, že médiá nemajú ambíciu meniť štruktúry v spoločnosti, ktoré spôsobujú, sprevádzajú, resp. determinujú diskrimináciu, a že to ani nerobia. Vidno to napríklad na tom, ako médiá reprodukujú a potvrdzujú predsudky a stereotypy v spoločnosti aj tým, že často nedávajú priestor na vyjadrenie druhej strane, že samy nevytvárajú témy a že im chýbajú ľudskoprávne postoje. Ich pasívny postoj možno vidieť predovšetkým v spôsobe, ako témy vyhľadávajú, podávajú a ďalej interpretujú a rozvíjajú. Vo všeobecnosti možno konštatovať, že médiá zaujímajú pasívny postoj k informáciám a témam, ktoré podávajú ďalej verejnosti. Vo väčšine prípadov len preberú správu z agentúry, v ich mediálnom výstupe však už chýba ďalšie rozvinutie témy, zaujatie stanoviska či poskytnutie priestoru na vyjadrenie názoru druhej strane. Médiá v podstate len plnia spoločenskú objednávku, prinášajú témy, o ktorých vedia, že budú mať úspech, a podávajú ich spôsobom, na ktorý je spoločnosť zvyknutá a ktorý kopíruje stereotypy a predsudky bez toho, aby sa ich samy snažili formovať a meniť.

Spôsob, akým médiá narábajú s jednotlivými dôvodmi diskriminácie, do veľkej miery odráža vnímanie týchto dôvodov verejnosťou, a tým médiá zároveň toto vnímanie utvrdzujú a fixujú do podoby, v akej je teraz, bez ďalšej ambície toto vnímanie nejakým spôsobom posúvať ďalej a meniť. Tieto postoje možno ilustrovať napríklad na porovnaní informovania o témach týkajúcich sa diskriminácie z dôvodu zdravotného postihnutia a z dôvodu sexuálnej orientácie. Médiá väčšinou informujú o ľuďoch so zdravotným postihnutím pozitívne, prinášajú správy o pozitívnych príkladoch zaobchádzania so zdravotne postihnutými v praxi, resp. o prejavoch účasti a pomoci a pod. Diskriminácia ľudí so zdravotným postihnutím je teda vnímaná citlivejšie a cez iné okuliare ako diskriminácia na základe sexuálnej orientácie. Diskriminácia ľudí so zdravotným postihnutím je vnímaná predovšetkým v pracovnej oblasti, pričom existuje veľká snaha odstraňovať túto diskrimináciu aj legislatívne. Spoločnosť začína ľudí so zdravotným postihnutím väčšmi akceptovať, spolupráca s osobou so zdravotným postihnutím sa už nepokladá za niečo nenormálne a nepredstaviteľné. Tieto postoje sa do značnej miery odrážajú v médiách. Na druhej strane však médiá stále neprinášajú v dostatočnej miere také informácie o ľuďoch so zdravotným postihnutím, ktoré by priamo a nenásilne poukazovali na integráciu týchto ľudí do spoločnosti a opisovali by „zmiešané“, resp. „inkluzívne“ prostredie, ktorého sú

ľudia so zdravotným postihnutím prirodzenou súčasťou, pričom ich takto vníma ich okolie aj oni sami. Namiesto toho opisujú prinášané informácie ľudí so zdravotným postihnutím segregovane, t. j. v „ich“ oddelenom prostredí, v „ich“ osobitných súťažiach či podujatiach a pod. – na jednej strane to môže kopírovať realitu spoločnosti, na druhej strane to ale zároveň posilňuje existujúcu „segregáciu“.

O ľuďoch s neheterosexuálnou orientáciou médiá informujú formou bulvarizácie a senzácie, od spájania sexuálnej orientácie so životným štýlom celebrít až po nenápadné podsúvanie názorov, že neheterosexuálna orientácia je proti prírode, napríklad tým, že neposkytnú priestor pre vyjadrenie názoru druhej strane pri zverejňovaní názorov predstaviteľov cirkví a pod. Aj napriek tomu, že mnoho článkov bolo pozitívne ladených, t. j. snažili sa vykresliť ľudí s neheterosexuálnou orientáciou v pozitívnom svetle, v konečnom dôsledku mohli mať tieto príklady opačný (negatívny) efekt, buď totiž poskytovali informácie v podobe vyššie spomenutej „senzácie“, resp. životného štýlu celebrít, alebo prispievali k ešte väčšiemu vyčleňovaniu ľudí s neheterosexuálnou orientáciou zo spoločnosti.
V monitorovanom období navyše v slovenských médiách úplne absentoval obraz o iných druhoch sexuálnej orientácie, ako sú napríklad bisexualita, transsexualita a pod. Vo všeobecnosti možno konštatovať, že diskriminácia na základe sexuálnej orientácie je vnímaná menej citlivo, a nie ako ľudskoprávna otázka. O sexuálnej orientácii sa informuje predovšetkým v oblasti práva na uzavretie manželstva či adopciu detí, pričom sa však zabúda na ľudskoprávny rozmer tohto problému, ako aj na iné oblasti diskriminácie ľudí s neheterosexuálnou orientáciou napríklad aj v pracovnej oblasti, v prístupe k zdravotníckym službám, pri darovaní krvi a pod. – čo opäť do značnej miery odráža to, ako túto oblasť verejnosť vníma. Zároveň sa tým môže vytvárať dojem, že iné formy diskriminácie ľudí s neheterosexuálnou orientáciou buď neexistujú, alebo nie sú také dôležité. Väčšina mediálnych výstupov nemá snahu tieto problémy aktívne riešiť, vnímať týchto ľudí ako plnohodnotné svojprávne subjekty, ktoré majú právo dostať priestor na vyjadrenie a ktoré majú byť médiami aj celou spoločnosťou brané s plnou vážnosťou. Ani jeden mediálny výstup nepriniesol informáciu, že akákoľvek diskriminácia - či už z dôvodu zdravotného postihnutia alebo sexuálnej orientácie - je zakázaná antidiskriminačným zákonom.

V prípade veku ako dôvodu diskriminácie možno konštatovať, že v médiách boli opisované len určité kategórie osôb a len v určitých situáciách (napr. sexuálne zneužívané žiačky, resp. deti, týraní starší ľudia, staršie ženy pri hľadaní zamestnania a pod.). Išlo skôr

o zobrazenie tých najzávažnejších foriem zneužívania osôb mladšieho alebo staršieho veku, pričom však chýba obraz o mnohých ďalších formách diskriminácie. Tým sa môže vytvárať dojem, že iné formy diskriminácie detí, ľudí v seniorskom veku alebo napríklad žien v strednom veku buď neexistujú, alebo nie sú také dôležité.

V oblasti náboženskej problematiky dominovali informácie a udalosti zo zahraničia, pričom prevažovala problematika holokaustu a antisemitizmu. Žiaden mediálny výstup nepriniesol informácie o problémoch, s ktorými sa ľudia s rôznym náboženským vierovyznaním môžu stretnúť v bežnom živote napríklad v práci (ak musia nosiť určité náboženské symboly ako šatky, turbany, špeciálne odevy a pod., alebo ak potrebujú praktizovať svoje náboženstvo aj počas pracovnej doby častejším modlením sa, pre ktoré potrebujú vyhradené nerušené miesto, a pod.), v škole (napríklad pri vyučovaní náboženstva, ak vyučovanie nie je vyvážené a neposkytuje rovnaký priestor pre všetky druhy vierovyznaní a pod.), a zároveň sa žiadny mediálny výstup ani len okrajovo nedotkol problematiky viacnásobnej diskriminácie. Väčšina mediálnych výstupov priniesla len informácie zo zahraničia. To môže vytvárať skreslený dojem, že Slovensko nemá podobné problémy týkajúce sa náboženských menšín ako iné krajiny, a teda sa ho daný problém vôbec netýka, resp. to môže vytvárať dojem, že na Slovensku žijú ľudia bez vyznania a že tu neexistuje náboženská netolerancia. Zároveň to môže naznačovať, že podobné témy o náboženských menšinách týkajúce sa Slovenska nie sú až tak dôležité a zaujímavé, aby sa častejšie objavovali v médiách. To opäť odráža to, ako verejnosť vníma podobné témy a ako to médiá reflektujú. Môže to však mať ešte jednu dimenziu, a to takú, že náboženstvo je jednou z menej viditeľných súčastí identít u jednotlivcov, a preto problém diskriminácie z dôvodu náboženstva nie je tak citlivo vnímaný verejnosťou, čo sa opätovne odráža na vnímaní daného problému médiami. Možno však opäť konštatovať, že médiá nemajú ambíciu tieto témy samy aktívne presadzovať a presadzovať do povedomia verejnosti.

Žiadny mediálny výstup nepriniesol informácie, v ktorých by sa zohľadňoval, resp. analyzoval rodový kontext informácií a opisovaných situácií. Možno z toho vyvodiť záver, že médiá rodový kontext nevnímajú, resp. sa nad ním ani nezamýšľajú, nevidia ho. To opäť odráža to, ako rodovú problematiku vníma verejnosť. Mediálne výstupy prinášali informácie týkajúce sa problematiky diskriminácie z dôvodu pohlavia/rodu z oblasti násilia páchaného na ženách (vrátane násilia páchaného v intímnych vzťahoch a sexualizovaného násilia), sexuálneho obťažovania, umelého prerušenia tehotenstva či porušovania práv žien v zahraničí. Chýbala však akákoľvek zmienka o ľudskoprávnej rovine daných situácií,

napríklad kontext ľudskoprávnych dohovorov. Napríklad pri mediálnych výstupoch o domácom násilí sa médiá vôbec nevenujú problému násilia páchaného na ženách a deťoch ako spoločenskému problému, ktorý má veľa dimenzií. Tým, že sa médiá napríklad problematike domáceho násilia venujú len okrajovo, teda len informujú, že došlo k takémuto incidentu, nereflektujú tento problém ako spoločenský a rodovo podmienený. A tiež tak odrážajú realitu, ako naša spoločnosť vníma rodovú rovnosť a ako rodová rovnosť skutočne v realite vyzerá.

Niektoré opisované problémy v mediálnych výstupoch o diskriminácii z dôvodu pohlavia/rodu pochádzali zo zahraničia, no médiá už nemali snahu vytvoriť určitú analógiu so Slovenskom a situáciou u nás, aj keď formy diskriminácie žien, ich intenzita a obsah nemusia byť identické s tými, ktoré sa vyskytli v zahraničí. Zároveň to môže navodzovať dojem, že ženy na Slovensku nemajú žiadne vážnejšie problémy (keďže napríklad nie sú vystavené násilným útokom len preto, že chodia do školy, ako je to v Afganistane, a pod., a preto je u nás všetko v poriadku). Pritom sa ženy - nielen na Slovensku – vo svojom živote môžu stretávať s rôznymi inými, menej viditeľnými formami diskriminácie.

Na základe vyššie uvedených informácií, ako aj na základe toho, že médiá neprinášali a neanalyzovali informácie v kontexte slovenského antidiskriminačného zákona, pričom antidiskriminačný zákon nebol spomenutý ani v jednom mediálnom výstupe, a ani sa nezaoberali otázkami inštitucionálnej zodpovednosti za dodržiavanie princípu rovnosti a nesledovali štruktúrne aspekty diskriminácie a jej sprievodných javov, možno konštatovať, že informovanie verejnosti o otázkach súvisiacich s diskrimináciou nemožno zo strany médií považovať za dostatočné.

Vek

Počas monitorovaného obdobia (15. 1. 2009 – 25. 2. 2009) bolo celkovo identifikovaných 19 mediálnych výstupov (agentúrnych správ) týkajúcich sa - či už priamo alebo len okrajovo - diskriminácie na základe veku. Médiá informovali (vo väčšine prípadov len nepriamo či v náznakoch) o týchto formách diskriminácie na základe veku: priama dis-

kriminácia[1], obťažovanie[2], sexuálne obťažovanie[3], sexuálne zneužívanie[4] a nabádanie na diskrimináciu[5].

Len jeden mediálny výstup od agentúry SITA (ktorý následne prebrali dve ďalšie médiá[6]) prinášal informácie týkajúce sa diskriminácie starších žien (a vekovej diskriminácie vo všeobecnosti) z dôvodu veku v profesijnej oblasti[7] (t. j. priamej diskriminácie pri získavaní zamestnania, resp. práce). Je pozitívne, že aj takéto informácie sa v médiách občas vyskytnú, pretože tak pomáhajú odhaľovať nežiaduce javy (akým diskriminácia starších ľudí je) v spoločnosti a upozorňovať na ne. Článok je však veľmi stručný a prezentuje len názor americkej herečky Meryl Streepovej. Neopisuje situáciu na Slovensku (akoby sa Slovenska daný problém netýkal), ani nepoukazuje na slovenský antidiskriminačný zákon, ktorý takéto konanie zakazuje, chýbajú v ňom aj informácie o tom, ako sa ľudia môžu proti diskriminácii brániť. Článok nepoukazuje ani na možnosť viacnásobnej diskriminácie žien (a to práve na základe pohlavia a veku), pretože sú to predovšetkým ženy, ktoré sa s vekovou diskrimináciou stretávajú v práci (a aj v iných oblastiach) častejšie ako muži. Článok sa nezaoberá diskrimináciou v iných profesiách okrem herectva, čo môže vyvolávať mylný dojem, že diskriminácia sa v iných oblastiach nevyskytuje, resp. sa netýka širokej verejnosti. Aj keď herečka Meryl Streepová okrajovo spomína, že diskriminácia žien sa vyskytuje vo všetkých profesiách, nielen v oblasti herectva, táto informácia nie je ďalej médiami analyzovaná, resp. pripomienkovaná, a ako taká zaniká.

---

[1] Podľa antidiskriminačného zákona (Zákon č. 365/2004 Z. z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou v znení neskoších predpisov) je priama diskriminácia konanie alebo opomenutie, pri ktorom sa s osobou zaobchádza menej priaznivo, ako sa zaobchádza, zaobchádzalo alebo by sa mohlo zaobchádzať s inou osobou v porovnateľnej situácii.

[2] Podľa antidiskriminačného zákona je obťažovanie také správanie, v dôsledku ktorého dochádza alebo môže dôjsť k vytváraniu zastrašujúceho, nepriateľského, zahanbujúceho, ponižujúceho, potupujúceho, zneucťujúceho alebo urážajúceho prostredia a ktorého úmyslom alebo následkom je alebo môže byť zásah do slobody alebo ľudskej dôstojnosti.

[3] Podľa antidiskriminačného zákona je sexuálne obťažovanie verbálne, neverbálne alebo fyzické správanie sexuálnej povahy, ktorého úmyslom alebo následkom je alebo môže byť narušenie dôstojnosti osoby a ktoré vytvára zastrašujúce, ponižujúce, zneucťujúce, nepriateľské alebo urážlivé prostredie.

[4] V zmysle paragrafu 201 Trestného zákona č. 300/2005 Z. z. v znení neskorších predpisov sa za sexuálne zneužívanie považuje súlož s osobou mladšou ako pätnásť rokov, resp. sexuálne zneužitie tejto osoby vykonané iným spôsobom.

[5] Podľa antidiskriminačného zákona je nabádanie na diskrimináciu presviedčanie, utvrdzovanie alebo podnecovanie osoby na diskrimináciu tretej osoby.

[6] Webnoviny.sk (19. 1. 2009, ID 115251), Pravda (20. 1. 2009, ID 115221).

[7] *V. BRITÁNIA: Filmový priemysel diskriminuje staršie ženy, tvrdí Streep*, článok zo dňa 19. 1. 2009, ID 115181, SITA. Tento článok informuje o názore, vyjadrenom herečkou Meryl Streepovou, že vo filmovom priemysle existuje veková diskriminácia, pričom táto diskriminácia sa vyskytuje aj vo všetkých ostatných profesiách Herečka sa v tomto mediálnom výstupe delí o vlastné skúsenosti s touto formou diskriminácie.

Až päť mediálnych výstupov (z 19) informovalo o sexuálnom zneužívaní alebo týraní maloletých detí, a to buď rodičom[8] alebo učiteľom[9]. Jeden mediálny výstup informoval o pripravovaných opatreniach Európskeho parlamentu, ktorými chce posilniť boj proti sexuálnemu zneužívaniu detí a detskej pornografii[10] a jeden mediálny výstup priniesol informácie o možných nástrahách virtuálneho sveta, s ktorými sa môžu deti stretnúť a ktoré vyplynuli z prieskumu Výskumného ústavu detskej psychológie a patopsychológie realizovaného na vzorke 518 žiakov základných škôl.[11] Spolu teda až 7 z 19 mediálnych výstupov informovalo (či už priamo, nepriamo alebo len okrajovo) o existencii obťažovania či psychického, sexuálneho alebo iného násilia na deťoch. Fakt, že viac ako jedna tretina mediálnych výstupov (agentúrnych správ), ktoré sme identifikovali ako správy týkajúce sa diskriminácie na základe veku, sa zaoberala *iba týmto* problémom, môže implikovať nasledovné:

1) Mediálne výstupy odrážajú to, čo je možné považovať za veľmi vážne diskriminačné prejavy, navyše voči deťom, teda voči skupine, ktorá je veľmi zraniteľná, ktorej práva bývajú vo všeobecnosti veľmi často a hrubo porušované a ktorá si svoje práva nedokáže sama efektívne uplatňovať.

2) Médiá sú stále málo citlivé na latentnejšie a v spoločenskom vedomí menej ukotvené formy a prejavy diskriminácie. Dá sa predpokladať, že to môže odrážať aj snahu médií o plnenie „spoločenskej objednávky“ (t. j. reagujú na to, o čom si myslia, že ľudia chcú čítať, resp. ich najviac zaujíma, „vsádzajú“ na to, čo má podľa nich najväčší potenciál vyvolať senzáciu, resp. aspoň zvýšiť či udržať čítanosť) bez výraznejšej snahy ovplyvňovať spoločenský diskurz, obohacovať ho o nové témy a pohľady a prispievať tak k širšej sociálnej zmene.

Napríklad mediálny výstup *Učiteľ tanca zneužíval maloleté žiačky* poskytol aj štatistické údaje o podobnom sexuálnom zneužívaní detí v Prešovskom kraji za roky 2007 a 2008.[12]

---

[8] *Svojich blízkych týral niekoľko rokov*, mediálny výstup zo dňa 18. 2. 2009, ID 139481, Slovaknews.

[9] *Zneužíval dievčatá*, mediálny výstup zo dňa 15. 1. 2009, ID 113501, Markíza; *Učiteľ tanca zneužíval maloleté žiačky*, mediálny výstup zo dňa 16. 2. 2009, ID 138771, Aktuality.sk, zdroj TASR; *Polícia obvinila učiteľa tanca zo sexuálneho zneužívania*, mediálny výstup zo dňa 16. 2. 2009, ID 139821, Webnoviny.sk, zdroj SITA; *Krátko zo sveta*, mediálny výstup zo dňa 16. 1. 2009, ID 113671, SME, zdroj ČTK.

[10] *EP: Poslanci prijmú opatrenia proti sexuálnemu zneužívaniu detí*, mediálny výstup zo dňa 3. 2. 2009, ID 127431, SITA.

[11] *PRIESKUM: Deti majú zvláštne záujmy*, mediálny výstup zo dňa 3. 2. 2009, ID 128141, Aktuality.sk, zdroj TASR.

[12] *Učiteľ tanca zneužíval maloleté žiačky*, pozri pozn. č. 9: „*evidovali policajti v roku 2007 celkom 98 prípadov sexuálneho zneužívania, z ktorých sa im podarilo 97 objasniť. V minulom roku* [2008] *registrovali 87*

Zverejnené čísla sú relatívne vysoké. Je veľmi pozitívne, že médiá informujú aj o takýchto skutočnostiach, na druhej strane však chýbajú informácie týkajúce sa celého Slovenska, čo by poskytlo reálnejší obraz o rozšírenosti daného problému. Zároveň by bolo potrebné, aby sa štatisticky sledoval aj rodový kontext. Analyzované mediálne výstupy priniesli informácie len o prípadoch sexuálneho zneužívania mladých dievčat, čo môže implikovať, že terčom podobného konania sú prevažne osoby ženského pohlavia. V takom prípade ide o tzv. viacnásobnú diskrimináciu, t. j. kombináciu diskriminácie na základe veku a na základe pohlavia. Problém viacnásobnej diskriminácie je veľakrát prehliadaný a ignorovaný, čo možno vidieť aj na analyzovaných mediálnych výstupoch, keďže ani jeden z nich sa aspektom viacnásobnej diskriminácie nezaoberal.

Neposkytuje to však obraz o iných formách diskriminácie (môže sa tým vytvárať dojem, že buď neexistujú alebo nie sú také dôležité), s ktorými sa mladí ľudia a deti vo svojom živote môžu stretávať, ako je napríklad spochybňovanie, zosmiešňovanie a ignorovanie názorov detí v dôležitých otázkach ich života, pričom tieto názory sú primerané ich rozumovej a vôľovej vyspelosti, šikanovanie medzi spolužiakmi a spolužiačkami, nemožnosť samostatne sa rozhodovať, šikanovanie zo strany učiteliek a učiteľov, diskriminácia v oblasti poskytovania služieb a pod.

Je však veľmi pozitívne, že sa aspoň tieto a podobné informácie o psychickom a sexuálnom zneužívaní či týraní detí dostávajú do povedomia verejnosti aj prostredníctvom médií, pretože poukazujú na tieto negatívne (a zároveň zákonom nedovolené) spoločenské javy. Bolo by však žiaduce, aby podobné mediálne výstupy obsahovali presnejšie informácie o tom, či došlo alebo mohlo dôjsť k diskriminácii a prečo (napr. v žiadnom z mediálnych výstupov sa nespomína fakt, že za diskrimináciu sa môže považovať aj sexuálne obťažovanie,[13] ktoré môže nadobudnúť aj atribúty trestného činu sexuálneho násilia). Rovnako by bolo žiaduce neopomínať informácie o možnostiach ochrany pred takýmto a podobným konaním, aby osoby, ktoré sa cítia ohrozené alebo sú vystavené takémuto a podobnému konaniu, vedeli, na koho sa v prípade potreby môžu obrátiť pri hľadaní pomoci a pod.

Ďalším dôležitým elementom pri súdnych kauzách či prípadoch sexuálneho násilia páchaného na deťoch, o ktorých médiá informovali, sú trestné sadzby za dané trestné konanie

takýchto skutkov, pričom objasnili 77. V januári tohto roka [2009] *už na políciu nahlásili sedem podobných trestných činov, v piatich prípadoch policajti páchateľa vypátrali.“*

[13] Definíciu sexuálneho obťažovania možno nájsť v pozn. č. 3.

a samotná dĺžka súdneho procesu, ale takéto a podobné informácie sa v médiách objavujú veľmi sporadicky.

Napríklad mediálny výstup *Zneužíval dievčatá*[14] informuje o sexuálnom zneužívaní maloletých členiek českého zboru Bambini di Praga dirigentom a s tým súvisiacej súdnej kauze. V danom prípade Odvolací vrchný súd v Prahe rozhodol, že obžalovaný si odsedí vo väzení 5 a pol roka. V texte sa ďalej spomína, že obžalovaný mal údajne podľa obžaloby zneužívať až 49 dievčat (so šiestimi mal pohlavný styk, tri z nich boli mladšie ako 15 rokov).[15] V texte však chýba napríklad informácia o tom, ako dlho súdne konanie trvalo, pričom taká informácia je dôležitá, keďže môže poskytnúť aj obraz o stave súdnictva (v tomto prípade v ČR) a jeho postoji k nevyhnutnosti riešiť takéto prípady promptne. Mediálny výstup zároveň vôbec neanalyzuje výšku trestu udelenú súdom, ani sa k danému trestu nijakým spôsobom nevyjadruje. Pritom sa v mediálnom výstupe ani len v náznakoch nespomína, že daný konečný a relatívne nízky trest udelený obžalovanému môže svedčiť napríklad o podceňovaní závažnosti podobných prípadov a pod.

Článok *Učiteľ tanca zneužíval maloleté žiačky*[16] opisuje prípad sexuálneho zneužívania maloletých žiačok učiteľom spoločenských tancov, pričom maloleté žiačky mali pohlavný styk s učiteľom údajne dobrovoľne. A to aj napriek tomu, že článok informuje, že proti učiteľovi bolo začaté trestné stíhanie, pre úplnosť tu chýbajú hlavne informácie o tom, kedy je sexuálny styk s neplnoletými ešte trestným činom a kedy už nie (veková hranica), do akej miery možno posudzovať „dobrovoľnosť" maloletých pri účasti na sexuálnom styku (navyše s niekým, kto je voči maloletým v určitom mocenskom vzťahu, resp. pre ne predstavuje autoritu) a kde je alebo môže byť hranica medzi dobrovoľným a nedobrovoľným sexuálnym stykom. Rovnako nespomína ani fakt, že za diskrimináciu sa považuje aj sexuálne obťažovanie,[17] ktoré môže nadobudnúť aj atribúty trestného činu sexuálneho násilia.

Za zmienku stojí aj vyhlásenie riaditeľky ZŠ (článok *Učiteľ tanca zneužíval maloleté žiačky*[18]), na pôde ktorej k zneužívaniu došlo: „Tento pán nie je pracovníkom našej školy, nemáme s ním žiadny zmluvný vzťah a rovnako ani dievčatá, ktoré mali byť zneužívané,

[14] *Zneužíval dievčatá*, pozri pozn. č. 9.

[15] Tamtiež.

[16] *Učiteľ tanca zneužíval maloleté žiačky*, pozri pozn. č. 9.

[17] Definíciu sexuálneho obťažovania možno nájsť v pozn. č. 3.

[18] *Učiteľ tanca zneužíval maloleté žiačky*, pozri pozn. č. 9.

nie sú našimi žiačkami.“[19] Článok tento postoj riaditeľky školy žiadnym spôsobom nekomentuje, resp. nepátra po tom, do akej miery a či vôbec môže škola v podobných prípadoch niesť zodpovednosť. Pritom riaditeľka školy ako predstaviteľka inštitúcie zodpovednej za dodržiavanie zásady rovnakého zaobchádzania môže v určitých situáciách niesť zodpovednosť, právnu alebo morálnu, za to, čo sa deje v priestoroch jej školy. Článok rovnako neberie do úvahy fakt, že incidenty sa diali na pôde školy (za ktorú nesie predovšetkým zodpovednosť aj riaditeľka školy). Článok rovnako neuvádza možnosť, že nie je vylúčené, že učiteľ prišiel do styku aj s inými žiačkami, a ani to, či ich sexuálne neobťažoval, no tieto žiačky sa buď báli o incidentoch hovoriť, alebo jednoducho nevedeli, že ide o sexuálne obťažovanie (sexuálne obťažovanie môže mať napríklad aj len čisto verbálny charakter). Svojou nečinnosťou teda mohla riaditeľka školy tiež nabádať na diskrimináciu, no takáto analýza v článku opäť chýba. Článok nepátra ani po tom, aké opatrenia škola prijala, aby sa podobné incidenty už neopakovali, ani po tom, aké formy ochrany deťom škola poskytuje (napr. existencia školského psychológa, školskej psychologičky alebo poradcu či poradkyne pre deti, na ktorú sa môžu v prípade potreby obrátiť priamo v škole a pod.). Všetky tieto fakty v článku vôbec nie sú spomenuté, čo nasvedčuje tomu, že komplexnosť a šírka problematiky diskriminácie stále ostávajú nepochopené.

Jediným opisovaným prípadom týrania starších osôb počas monitorovaného obdobia sa zaoberali 3 mediálne výstupy *Roky týral celú rodinu, tá podala trestné oznámenie*,[20] *Týral rodičov aj brata so ženou*[21] a *Týral rodinu*.[22] Z daného vyplýva, že hoci je problém týrania seniorov a senioriek veľmi závažný a rozšírený, médiá mu venujú len minimálnu pozornosť (s výnimkou jediného prípadu spomenutého vyššie). No aj tieto mediálne výstupy sú veľmi stručné a vôbec bližšie situáciu neanalyzujú. Nezamýšľajú sa, prečo k podobným situáciám dochádza, aké sú ich sprievodné znaky, aká je miera ich výskytu, kto za ne nesie zodpovednosť. Rovnako zaniká aj fakt, že daná situácia pretrvávala niekoľko rokov, ale ochranné opatrenia sa prijali až teraz. V takýchto článkoch by bolo vhodné sa zamyslieť aj nad tým, či a ako sa môžu seniori a seniorky v podobných situáciách brániť, či tu náhodou nedochádza k diskriminácii na základe veku. Pritom sú to práve seniorky a seniori, ktorí sú veľmi často vystavovaní diskriminácii v dôsledku nedostatku informácií alebo bariér pri zís-

[19] Tamtiež.

[20] *Horná Súča: Roky týral rodinu, tá podala trestné oznámenie*, mediálny výstup zo dňa 6. 2. 2009, ID 131701, SITA.

[21] *Týral rodičov aj brata so ženou*, mediálny výstup zo dňa 11. 2. 2009, ID 133521, Slovaknews.

[22] *Týral rodinu*, mediálny výstup zo dňa 7. 2. 2009, ID 131511, Plus jeden deň, zdroj SITA.

kavaní informácií, v dôsledku svojho fyzického a duševného stavu či choroby, zníženej mobility, nedostatku zručností pri komunikácii s úradmi, ako aj v dôsledku podceňovania, zľahčovania a zosmiešňovania ich názorov, sťažností a pod.

Tri mediálne výstupy informovali o prípade pozitívnej praxe v oblasti prijímania opatrení na ochranu pred diskrimináciou seniorov a senioriek.[23] Išlo o zriadenie novej bezplatnej poradenskej linky pre seniorov a seniorky, ktorá má za cieľ poskytnúť im „nielen podporu, nádej a pocit bezpečia, ale i odbornú a právnickú pomoc v kritických situáciách".[24] Ide o príklad pozitívnej praxe, ale ešte by tu bolo vhodné doplniť informácie o tom, kde možno získať ďalšie informácie o tejto linke a poradni, či má táto poradňa aj nejakú webovú stránku a pod. Rovnako by bolo pridanou hodnotou aj to, ak by článok obsahoval viac príkladov konkrétnych situácií, v ktorých sa môžu seniori a seniorky na túto poradňu obracať.

Vo všeobecnosti možno na záver konštatovať, že v médiách boli opisované len určité kategórie osôb a len v určitých situáciách (sexuálne zneužívané žiačky, resp. deti, týraní starší ľudia, staršie ženy pri hľadaní zamestnania a pod.). Išlo skôr o zobrazenie tých najzávažnejších foriem zneužívania osôb mladšieho alebo staršieho veku, pričom však chýba obraz o mnohých ďalších formách diskriminácie. Tým sa môže vytvárať dojem, že iné formy diskriminácie detí, seniorov a senioriek alebo napríklad žien v strednom veku buď neexistujú, alebo nie sú také dôležité. Podporuje sa tak aj vytváranie hierarchií v závažnosti rôznych druhov diskriminačného konania.

V žiadnom mediálnom výstupe sa situácia kriticky neanalyzovala v kontexte antidiskriminačného zákona, resp. ďalšej relevantnej legislatívy a opisované prejavy diskriminácie sa nekonkretizovali z hľadiska ich právnej kvalifikácie vzhľadom na formy diskriminácie. Rovnako sa neopisovali ani možnosti ochrany pred diskrimináciou, nezohľadňovalo sa rodové hľadisko ani otázky viacnásobnej diskriminácie. Podobne sa médiá nezaoberali ani otázkami inštitucionálnej zodpovednosti za dodržiavanie princípu rovnosti, prípadne zásady rovnakého zaobchádzania podľa antidiskriminačného zákona, a nepoukazovali ani na žiadne štruktúrne aspekty diskriminácie a jej sprievodných javov.

[23] *MVO: Seniori môžu oddnes využiť novú poradenskú bezplatnú linku*, mediálny výstup zo dňa 2. 2. 2009, ID 126861, SITA; *Seniori môžu oddnes využiť novú poradenskú bezplatnú linku*, mediálny výstup zo dňa 2. 2. 2009, ID 128201, Webnoviny.sk, zdroj SITA; *Nová linka pre seniorov*, mediálny výstup zo dňa 5. 2. 2009, ID 128471, Plus jeden deň.

[24] Tamtiež.

Sexuálna orientácia

Počas monitorovaného obdobia (15. 1. 2009 – 25. 2. 2009) sme celkovo identifikovali 29 mediálnych výstupov (agentúrnych správ) týkajúcich sa – či už priamo alebo okrajovo – diskriminácie na základe sexuálnej orientácie. Mediálne výstupy jednak prinášali informácie týkajúce sa sexuálnej orientácie predovšetkým v súvislosti s tzv. registrovanými partnerstvami či právom na adopciu detí a jednak sprostredkúvali postoje cirkví, mimovládnych organizácií a politických strán k homosexualite. Chýbali však akékoľvek články, ktoré by sa zaoberali problémami ľudí s neheterosexuálnou orientáciou (napríklad násilie na lesbách a gejoch páchané na verejnosti, problémy lesieb, gejov a ich okolia súvisiace s comingoutom a pod.), či články, ktoré by sa zaoberali diskrimináciou lesieb a gejov v kontexte antidiskriminačného zákona. Chýbali aj akékoľvek články a informácie o ľuďoch s bisexuálnou či transsexuálnou orientáciou. Podobne sa nevyskytovali ani články, ktoré by sa zaoberali diskrimináciou na základe sexuálnej orientácie, resp. pohlavnej alebo rodovej identity/identifikácie v kontexte viacnásobnej diskriminácie. Celkovo tiež možno povedať, že len minimálne množstvo článkov malo výraznejší potenciál scitlivovať slovenskú verejnosť na problémy ľudí s neheterosexuálnou orientáciou a zvyšovať mieru akceptácie menšinových foriem sexuálnej orientácie, resp. pohlavnej alebo rodovej identity v spoločnosti.

Veľký priestor sa venoval téme neheterosexuálnej orientácie v súvislosti s celebritami, a teda namiesto toho, aby sa médiá venovali tejto téme z hľadiska reálnych a vážnych problémov bežných ľudí v každodennom živote, neheterosexuálna sexuálna orientácia sa stávala „exotikou“, ktorá patrí len do sveta celebrít (ako určitá lifestylová a zábavná záležitosť), čím sa implicitne a nenápadne zľahčuje daná téma a problémy s ňou súvisiace.

Veľkým problémom väčšiny analyzovaných mediálnych výstupov bolo používanie necitlivého jazyka ako napríklad „homosexuál“, „homosexuálny pár“, „lesbička“ a pod. Vyskytli sa však aj pozitívne príklady používania citlivého jazyka, ako napríklad „pár rovnakého pohlavia“.

Jeden mediálny výstup informoval o registrovaných partnerstvách v ČR[25], čím poukázal na príklad pozitívnej praxe v oblasti práv ľudí s neheterosexuálnou orientáciou. Článok poskytuje štatistické údaje o počte registrovaných partnerstiev od zavedenia inštitútu registrova-

[25] *ČR: Registrovaných partnerstiev osôb rovnakého pohlavia pribúda,* mediálny výstup zo dňa 4. 2. 2009, ID 129541, Aktualne.sk, zdroj TASR.

ného partnerstva. Článok informuje, že od júna 2006 do konca roka 2008 uzavrelo registrované partnerstvo už 712 párov. V 16 prípadoch bol jeden z páru občanom SR. Všetky informácie obsiahnuté v tomto článku, môžu implikovať, resp. naznačovať mnoho vecí a problémov, ktorým sa však daný článok nevenuje, ani neposkytuje žiadnu bližšiu analýzu. Pritom dané informácie môžu naznačovať nasledovné skutočnosti (článok sa týmto aspektom nevenuje):

a) aj občania SR s neheterosexuálnou orientáciou majú záujem o registrované partnerstvo, a keďže im ich krajina túto možnosť nedovoľuje, hľadajú ochranu svojich práv v iných krajinách EÚ;

b) keďže SR je členskou krajinou EÚ, v ktorej existuje voľný pohyb osôb, ak sa páry, ktoré uzavrú registrované partnerstvo v inej krajine, následne rozhodnú žiť na území SR, Slovensko sa skôr či neskôr bude musieť s otázkou registrovaných partnerstiev, resp. s uznávaním týchto partnerstiev vyrovnať (tento problém môže byť o to akútnejší, ak jedným z páru bude práve občan SR).

Článok zároveň informuje, že za dané obdobie sa úradne rozpadlo len 30 partnerstiev, znova však v článku chýba bližšia analýza toho, o čom tieto údaje môžu vypovedať (napríklad to môže odbúravať stereotypnú predstavu o tom, že neheterosexuálne vzťahy sú nestabilné a jednotlivci s neheterosexuálnou orientáciou prelietaví – tomuto sa však už článok nevenuje). Článok by bol komplexnejší, ak by v ňom boli poskytnuté aj informácie o tom, čo inštitút registrovaného partnerstva zahŕňa, ako a či sa odlišuje od inštitútu manželstva, ako aj o tom, že ľudia s neheterosexuálnou orientáciou majú rovnaké práva ako ľudia s heterosexuálnou orientáciou a že nemožnosť uzavrieť registrované partnerstvo, resp. iný typ štátom uznaného partnerstva osôb rovnakého pohlavia predstavuje priamu diskrimináciu na základe sexuálnej orientácie.

Podobný príklad pozitívnej praxe odráža mediálny výstup s názvom *Švédsko: Homosexuáli sa zrejme budú môcť brať v kostole*.[26] Podľa poskytnutých informácií sa švédsky parlament zaoberá prijatím zákona, ktorý povolí „homosexuálnym párom vstupovať do manželstva v luteránskych kostoloch,“[27] pričom už teraz môžu dostať duchovné požehnanie. Švédsko zároveň povoľuje neheterosexuálnym párom registrované partnerstvá aj adopciu detí. Článok však zároveň informuje o tom, že v zákone sa zvažuje aj zavedenie

[26] *ŠVÉDSKO: Homosexuáli sa zrejme budú môcť brať v kostole*, mediálny výstup zo dňa 21. 1. 2009, ID 117611, SITA.

[27] Tamtiež.

výhrady svedomia pre kňazov, čo švédski aktivisti a aktivistky za práva ľudí s neheterosexuálnou orientáciou považujú za priestor pre úrady, aby mohli diskriminovať bez porušenia zákona.[28] Je pozitívne, že sa takéto a podobné informácie v médiách vyskytujú, pretože pomáhajú odbúravať negatívne stereotypné predstavy a predsudky o menšinovej sexuálnej orientácii a pároch, ktoré žijú v neheterosexuálnych vzťahoch vo všeobecnosti (napríklad, že je zlé, zvrátené a protiprávne, ak si pár s neheterosexuálnou orientáciou adoptuje dieťa), ako aj názor, že neheterosexuálna orientácia sa prieči prírode a náboženstvu a pod. Hoci takéto príklady pozitívnej praxe pomáhajú scitlivovať našu spoločnosť a vytvárať tolerantnejšie a otvorenejšie prostredie, v ktorom si sú všetci ľudia rovní, v slovenských médiách sa ešte nestihli pevnejšie ukotviť.

V monitorovanom období sa v sledovaných médiách objavilo viacero výstupov k deklarácii Európskeho parlamentu zameranej na nediskrimináciu párov rovnakého pohlavia. Jedným z nich bol článok *Europoslanci bránia homosexuálov*[29], ktorý informuje o výzve Európskeho parlamentu členským krajinám, aby nediskriminovali páry rovnakého pohlavia. V článku však absentuje viac informácií o prijatej deklarácii Európskeho parlamentu a jej význame a dôležitosti. Článok ďalej uvádza, že vyhlásenie parlamentu nie je záväzné, avšak hlasovali zaň aj slovenskí poslanci a poslankyne. Článok zároveň prináša informácie o pobúrených reakciách slovenských mimovládnych organizácií a politických strán, podľa ktorých sa „štátom vnucuje ´ideál homosexuálneho manželstva´ a v Európe sa šíri ´homoideológia´“.[30] Článok však tieto informácie nevyvažuje adekvátne poskytnutým priestorom pre vyjadrenia zástupkýň a zástupcov organizácií vystupujúcich na ochranu ľudských práv alebo politikov a političiek podporujúcich práva ľudí s neheterosexuálnou orientáciou. To zároveň oslabuje aj potenciál nadpisu článku a možný vplyv opisovanej udalosti. V článku opäť chýba zmienka o antidiskriminačnom zákone platnom v SR, ktorý zakazuje diskrimináciu na základe sexuálnej orientácie, či informácia o tom, že Ústavný súd SR už v roku 2005 potvrdil sexuálnu orientáciu ako ústavne ustanovený dôvod zákazu diskriminácie. Príznačné je aj používanie neheterosexuálnou komunitou zväčša neakceptovaného, resp. problematizovaného pojmu „homosexuál“.

---

[28] Tamtiež.

[29] *Europoslanci bránia homosexuálov*, mediálny výstup zo dňa 19. 1. 2009, ID 114701, SME.

[30] Tamtiež.

Vyváženejšie sú informácie o deklarácii Európskeho parlamentu podané v článku *MVO: Odporcovia potratov kritizujú deklaráciu europarlamentu*.[31] V danom článku sú totiž okrem negatívnych postojov mimovládnych organizácií a politických strán prezentované aj postoje mimovládnej organizácie Inakosť, ktorá obhajuje práva ľudí s neheterosexuálnou orientáciou, ako aj informácie o tom, ktorí slovenskí europoslanci a europoslankyne hlasovali za schválenie deklarácie a ktorí nie. Článok obsahuje aj viac informácií o uvedenej deklarácii a jej dôležitosti. Opätovne však chýba zmienka o slovenskom antidiskriminačnom zákone, o sexuálnej orientácii ako o ústavne zakotvenom dôvode zákazu diskriminácie či o antidiskriminačnej legislatíve EÚ.

O vyššie spomenutej deklarácii Európskeho parlamentu informuje aj mediálny výstup *KDS chcú priame dane, sobáše homosexuálov odmietajú*[32], ktorý uvádza, že Konzervatívni demokrati Slovenska chcú prísť s ústavným zákonom na ochranu manželstva. V článku sa píše: „Európsky parlament len nedávno prijal deklaráciu, aby členské krajiny uznávali zväzky ľudí rovnakého pohlavia, podotkol Palko. Podľa neho v Európe sa šíri homoideológia. Z práce sú prepúšťaní ľudia, ktorí s ňou nesúhlasia.“[33] Článok len cituje názory politikov a ich strany, neposkytuje však priestor na vyjadrenie názorov na obhajobu ľudí s neheterosexuálnou orientáciou, a ani nepoukazuje na to, že Slovensko ako členská krajina EÚ by si mala plniť svoje záväzky a rešpektovať odporúčania Európskeho parlamentu. Zároveň chýba akákoľvek zmienka o existencii slovenského antidiskriminačného zákona, ktorý diskrimináciu na základe sexuálnej orientácie zakazuje.

Za povšimnutie stoja aj články *Kontroverzný biskup: Homosexualita je liečiteľná*[34] a *Škandálny biskup opäť pobúril*[35]. Oba články obsahujú vyjadrenia rakúskeho biskupa Wagnera o liečiteľnosti homosexuality. Články spomínajú aj skutočnosť, že jeho vymenovanie za diecézneho biskupa v Linci pápežom Benediktom XVI., sa stretlo s kritikou z radov katolíckej cirkvi. Články už však bližšie neanalyzujú, prečo bol biskup kritizovaný samotnou katolíckou cirkvou, ani neprinášajú informácie, ktoré by sa konfrontovali s otázkou „liečiteľnosti“ homosexuality. Je znepokojujúce, že ešte stále v našej spoločnosti pretrvávajú názory

---

[31] *MVO: Odporcovia potratov kritizujú deklaráciu europarlamentu*, mediálny výstup zo dňa 16. 1. 2009, ID 114241, SITA.

[32] *KDS chcú priame dane. Sobáše homosexuálov odmietajú*, mediálny výstup zo dňa 15. 1. 2009, ID 114011, Webnoviny.sk, zdroj SITA.

[33] Tamtiež.

[34] *Kontroverzný biskup: Homosexualita je liečiteľná*, mediálny výstup zo dňa 8. 2. 2009, ID 132271, Aktuality.sk, zdroj TASR.

[35] *Škandálny biskup opäť pobúril*, mediálny výstup zo dňa 9. 2. 2009, ID 131781, Korzár, zdroj SITA.

o liečiteľnosti homosexuality, no je to len signál toho, aký dlhý prerod ešte spoločnosť čaká. Zároveň je však znepokojujúce aj to, že ani samotné médiá, ktoré majú výrazný potenciál ovplyvňovať verejnú mienku a verejný diskurz, sa nesnažia uvádzať takéto zavádzajúce tvrdenia na pravú mieru.

Za skôr negatívny príklad novinárskej praxe možno považovať mediálny výstup *Island bude mať prvú premiérku – lesbičku*[36], ktorý informoval o tom, že na čele vlády na Islande bude žena, ktorá sa otvorene hlási k svojej neheterosexuálnej orientácii. Aj napriek tomu, že článok informuje o pozitívnej udalosti, výber jazykových prostriedkov, ako aj štýl podania informácií v článku, nie je vhodný. Napríklad v samotnom názve článku sa používa slovo „lesbička“, ktoré nepatrí do kategórie slov, ktoré väčšinovo akceptuje lesbická komunita. V článku sa ďalej píše, že premiérka „sa stane vôbec prvým politikom na čele vlády na svete, ktorý sa otvorene *priznáva* k homosexuálnej orientácii“.[37] Takéto podanie informácií je nešťastné z viacerých dôvodov. Po prvé, poskytuje informácie vo forme „senzácie“, pričom ide o udalosť, ktorá by aj médiami mala byť považovaná za normálnu (hoci je zo známych príčin oveľa zriedkavejšia než zastávanie vysokých verejných funkcií ľuďmi, resp. mužmi s heterosexuálnou orientáciou) a o ktorej by mali informovať len kontextuálne. Po druhé, utvrdzuje stereotypné vnímanie ľudí s neheterosexuálnou orientáciou ako ľudí „z inej planéty“, tých, ktorých sexualita sa stále smie a musí (aj verejne) rozoberať a riešiť, pričom sexuálna orientácia vôbec nie je v takých súvislostiach (ako je politika) relevantná; vyzdvihovanie sexuálnej orientácie islandskej premiérky je v článku zvýraznené aj tým, že popri informácii o tom, že je sociálnodemokratickou političkou, je to jediná informácia o jej osobe. Po tretie, správa hovorí o islandskej premiérke ako o vôbec prvom „politikovi“ na čele vlády na svete, ktorý sa „otvorene priznáva k homosexuálnej orientácii“, čím používa nielen rodovo necitlivý jazyk, ale z neheterosexuálnej orientácie implicitne robí niečo, za čo sa treba cítiť previnilo („priznať sa“ k sexuálnej orientácii). Zároveň si opäť nemožno nevšimnúť použitie neheterosexuálnou komunitou väčšinovo neakceptovaného, resp. problematizovaného pojmu „homosexuálny“.

Uvedenej deklarácie Európskeho parlamentu sa týkal aj mediálny výstup *INAKOSŤ: Rokovali s Kandráčom o odstránení diskriminácie homosexuálov.*[38] Aj napriek tomu, že

---

[36] *Island bude mať prvú premiérku – lesbičku,* mediálny výstup zo dňa 1. 2. 2009, ID 125791, Aktualne.sk, zdroj TASR.

[37] Tamtiež.

[38] *INAKOSŤ: Rokovali s Kandráčom o diskriminácii homosexuálov*, mediálny výstup zo dňa 21. 1. 2009, ID 117291, SITA.

článok je veľmi stručný, prináša informácie o tom, že zástupcovia mimovládnej organizácie INAKOSŤ, ktorá sa zaoberá obhajobou a ochranou práv ľudí s neheterosexuálnou orientáciou, rokovala s verejným ochrancom práv o implementácii deklarácie Európskeho parlamentu o odstránení diskriminácie párov rovnakého pohlavia a o „hromadnej pripomienke k legislatívnemu zámeru nového Občianskeho zákonníka, do ktorej požadujú [INAKOSŤ] začleniť inštitút životného partnerstva dvoch osôb rovnakého pohlavia“.[39] Článok informuje, že ombudsman prisľúbil, že odporučí prijatie opatrení, aby bola diskriminácia párov rovnakého pohlavia odstránená. Opäť tu však chýba akákoľvek zmienka o slovenskom antidiskriminačnom zákone či o sexuálnej orientácii ako ústavne zakotvenom dôvode zákazu diskriminácie.

Tri mediálne výstupy sa zaoberali vyjadreniami banskobystrického diecézneho biskupa Rudolfa Baláža vzťahujúcimi sa na ľudí s neheterosexuálnou orientáciou.[40] Článok *BALÁŽ: Katolík nemôže voliť ľudí, ktorí sú proti morálke cirkvi* len opisuje názory biskupa na morálku a na ľudí s neheterosexuálnou orientáciou: „Podľa Baláža je nezmyslom dávať deti na výchovu homosexuálom. ´Kto nám dovolil na základe prirodzeného zákona ohaviť budúcnosť dieťaťa?´ opýtal sa. Zdôraznil, že dieťa je človek, ktorý má právo na dôstojný život. ´Ak je to zvrátený človek, dá mu svoju zvrátenosť. Kto bude za to zodpovedný,´ uviedol.“[41] Článok neposkytuje žiadny priestor na vyjadrenie osôb, ktoré sa zaoberajú ochranou práv ľudí s neheterosexuálnou orientáciou, ani nevyvažuje poskytnuté informácie informáciami o právach ľudí s neheterosexuálnou orientáciou a o zákaze diskriminácie na základe sexuálnej orientácie v právnom poriadku SR.

Ďalší mediálny výstup informoval o vyjadreniach prezidentskej kandidátky Zuzany Martinákovej v článku *Baláž by sa mal homosexuálom ospravedlniť, tvrdí Martináková*,[42] ktorá žiada, aby sa „diecézny biskup Rudolf Baláž ospravedlnil homosexuálom za to, že ich označil za ´zvrátených ľudí´“. Podľa nej urazil ich ľudskú dôstojnosť. Priznáva, že ako katolíčka nepodporuje výchovu detí homosexuálnymi pármi, no nemôže byť ľahostajná k výroku vysokého cirkevného hodnostára.[43] Aj napriek tomu, že je pozitívne, že mediálny

---

[39] Tamtiež.

[40] *BALÁŽ: Katolík nemôže voliť ľudí, ktorí sú proti morálke cirkvi*, mediálny výstup zo dňa 24. 2. 2009, ID 24.2.2009, 144161, SITA; *Biskup Baláž: Homosexuáli sú zvrátení ľudia*, mediálny výstup zo dňa 25. 2. 2009, ID 146771, Aktuality.sk, zdroj SITA; *Baláž by sa mal homosexuálom ospravedlniť, tvrdí Martináková*, mediálny výstup zo dňa 25. 2. 2009, ID 147891, Webnoviny.sk, zdroj SITA.

[41] *BALÁŽ: Katolík nemôže voliť ľudí, ktorí sú proti morálke cirkvi,* pozri pozn. č. 40.

[42] *Baláž by sa mal homosexuálom ospravedlniť, tvrdí Martináková,* pozri pozn. č. 40.

[43] Tamtiež.

výstup poskytol priestor na vyjadrenie političke, ktorá žiada ospravedlnenie od biskupa (pritom samotné názory političky prispievajú k upevňovaniu homofóbnych postojov v našej spoločnosti a odrážajú veľmi typický postoj voči ľuďom s neheterosexuálnou orientáciou vo forme „skrytej homofóbie“, čo znamená, že navonok sa prezentuje názor, že aj ľudia s neheterosexuálnou orientáciou majú rovnaké práva a právo na ľudskú dôstojnosť a v zásade sa proti nim „nič nemá“, no určité práva im aj tak v konečnom dôsledku nepatria a nesmú patriť, ako napríklad právo uzavrieť manželstvo alebo adoptovať si deti). Článok neposkytuje priestor na vyjadrenie osôb, ktoré sa zaoberajú ochranou práv ľudí s neheterosexuálnou orientáciou, ani nevyvažuje poskytnuté informácie informáciami o právach ľudí s neheterosexuálnou orientáciou a o zákaze diskriminácie na základe sexuálnej orientácie v právnom poriadku SR.

Až osem mediálnych výstupov prinieslo informácie o homosexualite v súvislosti s mediálnou celebritou alebo známym športovcom či športovkyňou. Napríklad článok *Pred desaťročiami priznala, že je lesbička. Neľutuje to*[44] a článok *Billie Jean Kingová si želá gaya vo svetovej špičke*[45] prináša rozhovor so známou americkou tenistkou Billie Jean Kingovou, ktorá otvorene rozpráva o svojom verejnom lesbickom comingoutu[46] a o reakciách, s ktorými sa stretla, ako aj o tom, aký to malo dopad na jej kariéru. „V minulosti som pre moje zameranie strácala reklamné zmluvy. Dnes mi z rovnakého dôvodu pribúdajú.“[47] „Želala by som si špičkového tenistu, ktorý by už počas svojej kariéry povedal: som gay, prevráťme stránku. Vyvolalo by to síce zemetrasenie, ale menšie ako kedysi. Mal by to jednoduchšie ako pred piatimi, desiatimi či nebodaj pätnástimi rokmi. Ľahšie ako všetci pred ním. Stojíme na pleciach predchodcov a chceme, aby deti stáli na našich.“[48] Článok má potenciál nabúravať stereotypy a predsudky voči ľudom s neheterosexuálnou orientáciou a môže tých, čo žijú svoju orientáciu v skrytosti, povzbudiť ku comingoutu. Zároveň sa v článku odzrkadľuje realita života ľudí s neheterosexuálnou orientáciou, ktorí to majú v reálnom živote stále ťažšie ako príslušníci a príslušníčky heterosexuálnej časti populácie (napr. negatívne reakcie okolia, možná strata práce či kontraktov a pod.), zároveň však

---

[44] *Pred desaťročiami priznala, že je lesbička. Neľutuje to*, mediálny výstup zo dňa 18. 2. 2009, ID 140861, Aktualne.sk, zdroj SITA.

[45] *TENIS: Billie Jean Kingová si želá gaya vo svetovej špičke*, mediálny výstup zo dňa 18. 2. 2009, ID 140021, SITA.

[46] Coming-out znamená v anglickom jazyku obrazne „vyplávanie na povrch“, v zmieňovanom kontexte to znamená, že človek sa identifikuje so svojou sexuálnou orientáciou a verejne sa k nej hlási.

[47] *Pred desaťročiami priznala, že je lesbička. Neľutuje to*, pozri pozn. č. 44.

[48] Tamtiež.

článok opisuje aj prerod spoločnosti a jej postojov k ľuďom s neheterosexuálnou orientáciou k lepšiemu (t. j. spoločnosť je otvorenejšia a tolerantnejšia a to, čo bolo pred desiatimi rokmi nepredstaviteľné, je dnes celkom bežné a akceptovateľné).

Článok *David pozor, vo Victorii drieme gay*[49] prináša vyjadrenie Victorie Beckhamovej, že miluje gayov. Text článku sa však začína trochu nešťastne, nakoľko sa v ňom píše, že Victoria prišla so „zvláštnym vyhlásením" a že jej manžel by sa mal „mať na pozore": „... módna ikona Victoria Beckham prišla so zvláštnym vyhlásením, ktoré by malo do pozoru postaviť aj manžela Davida. ´Milujem ženy. Mám ich rada ako kamarátky, dá sa s nimi dobre porozprávať. Ale milujem tiež homosexuálov. Stále tvrdím, že kdesi v mojom vnútri drieme gay, ktorý túži zo mňa vyjsť von.´"[50] Napriek tomu, že sa tento mediálny výstup usiluje vykresliť ľudí s neheterosexuálnou orientáciou v pozitívnom svetle prostredníctvom názorov známej osobnosti, môže mať práve opačný, resp. až kontraproduktívny efekt, a to práve preto, že z neheterosexuálnej orientácie sa takto náznakovo robí niečo, čo vyznieva ako otázka životného štýlu a čo patrí k šoubiznisu oveľa viac než do každodenného života. Spôsob, akým sú tieto informácie podané, skôr vytvára dojem, že ide len o určitý „výstrelok" celebrity, ktorá chce zaujať „zvláštnymi" vyjadreniami, pričom takéto a podobné vyjadrenia nie sú normálne a jej manžel by sa mal mať „na pozore".

V podobnom duchu a s potenciálom podobného efektu je formulovaný aj článok *Speváčka Kelly Clarkson by vraj nikdy nedokázala byť lesbičkou*,[51] ktorý následne prebrali ďalšie tri médiá.[52] Článok sa začína vetou, ktorá je formulovaná podobne ako názov článku: „Speváčka Kelly Clarkson, ktorá v súčasnosti dominuje americkým hudobným rebríčkom, v utorok vyhlásila, že by nikdy nedokázala byť lesbičkou."[53] Pritom speváčka sa vyjadrila, že „*síce* by som *asi nikdy* nemohla byť lesbičkou, páčia sa mi predsa len muži, *občas by som to však možno aj prijala*. S mužmi je to dosť ťažké."[54] V nadpise a texte článku vidno skôr snahu zaujať lákavým a nezvyčajným názvom, ako aj snahu o senzáciu, než snahu

---

[49] *David pozor, vo Victorii drieme gay,* mediálny výstup zo dňa 5. 2. 2009, ID 130741, Aktuality.sk.

[50] Tamtiež.

[51] *USA: Speváčka Kelly Clarkson by vraj nikdy nedokázala byť lesbičkou*, mediálny výstup zo dňa 4. 2. 2009, ID 128601, SITA.

[52] *KELLY: Nemohla by som byť lesbičkou*, mediálny výstup zo dňa 4. 2. 2009, ID 129531, Aktuality.sk, zdroj SITA; *Kelly Clarkson by vraj nikdy nedokázala byť lesbičkou*, mediálny výstup zo dňa 4. 2. 2009, ID 130821, Webnoviny.sk, zdroj SITA; *Bude Clarkson lesbička*?, mediálny výstup zo dňa 5. 2. 2009, ID 128741, Plus jeden deň, zdroj SITA.

[53] *USA: Speváčka Kelly Clarkson by vraj nikdy nedokázala byť lesbičkou,* pozri pozn. č. 51.

[54] Tamtiež [zvýr. autorka].

o objektívne sprostredkovanie speváčkinho názoru. Ešte viditeľnejšie je to v prebratom článku *Bude Clarkson lesbička?*[55] Ide o veľmi stručný článok, ktorý prináša len nasledovné informácie: „Speváčka Kelly Clarkson vyhlásila, že by nikdy nedokázala byť lesbičkou. Zároveň však dodala, že by si to niekedy možno želala, keďže muži sú vraj ťažko pochopiteľní. ´S mužmi je to dosť ťažké. Ja sama som pomerne bláznivá. Potrebujem vyrovnaného a tichého muža,´ priznala dvadsaťšesťročná víťazka speváckej súťaže American Idol z roku 2002.“[56] Článok má snahu priniesť „senzáciu“, pričom používa napríklad slovo „lesbička“, ktoré je síce spisovné, ale väčšia časť verejne aktívnej lesbickej komunity ho vníma ako zastarané, prichádzajúce „zvonka“ či nepatričné.

Opis jedného prípadu vraždy osoby (dá sa predpokladať, že práve z dôvodu jej sexuálnej orientácie) priniesli dva mediálne výstupy.[57] Články informujú o prípade muža, „homosexuála“, ktorý bol zavraždený v Českej republike občanom SR po tom, ako v spánku sexuálne „obťažoval“ tohto muža, ktorého predtým pozval k sebe do bytu, kde spolu konzumovali alkohol. Obžalovaný tvrdil, že muža zabil v amoku, súd tomu však neuveril. „Slovák svoju obeť škrtil nielen rukami, ale aj šnúrou. A pred odchodom byt prehľadal a odniesol si elektroniku za 8 400 Kč.“[58] Tento smutný prípad odráža mnoho problémov, s ktorými sa môžeme stretnúť v našej spoločnosti, no článok na potenciálne problémy vôbec nepoukazuje a ani sa so vzniknutou situáciou bližšie nezaoberá. Článok sa napríklad vôbec nezamýšľa nad tým, ako ďaleko sú ľudia v dôsledku svojej homofóbie (ktorá môže byť spočiatku len skrytá, resp. si ju osoba ani nemusí uvedomovať) schopní zájsť, a neanalyzuje ani fakt, že mnoho ľudí by pociťovalo odpor, keby sa ich dotýkal „homosexuál“, pričom navonok proti ľuďom s neheterosexuálnou orientáciou nemajú nič. Článok neprináša informácie o tom, ako súd prípad kvalifikoval, ako vyriešil otázku motívu vraždy (či to bolo z dôvodu sexuálnej orientácie zavraždeného, či sa touto okolnosťou súd zaoberal a pod.), pritom takéto informácie sú dôležité na posúdenie postojov súdnictva k podobným prípadom (napr. či súd berie takéto súvislosti do úvahy, či môžu tvoriť priťažujúcu okolnosť a pod.).

---

[55] *Bude Clarkson lesbička*?, pozri pozn. č. 52.

[56] Tamtiež.

[57] *Za vraždu si odsedí 12 rokov*, mediálny výstup zo dňa 11. 2. 2009, ID 133481, Korzár, zdroj TASR; *Osudná noc*, mediálny výstup zo dňa 11. 2. 2009, ID 133691, Šport.

[58] *Za vraždu si odsedí 12 rokov,* pozri pozn. č. 57.

Mediálny výstup *Thorpe poprel chýry o vzťahu s Brazílčanom Mendesom*[59] odhaľuje ďalšiu stereotypnú predstavu a predsudok ukotvený v našej spoločnosti, a to ten, že homosexualita je nežiaduca a môže predstavovať efektívny nástroj diskreditácie. Článok obsahuje vyjadrenia športovca Thorpeho o tom, či je gej. Ten sa vyjadril nasledovne: „Falošné zvesti sú únavné a mrzí ma, že zraňujú mojich najbližších. (...) Nemám problém s tým, že som idolom homosexuálov. Myslím si však, že špekulácie tohto typu popri chýroch o mojom dopingu boli už od roku 2000 cieleným pokusom zosadiť ma z vrcholu.“[60] Článok názor menovaného športovca vôbec nekomentuje, ani k nemu nezaujíma žiadne stanovisko. Rovnako neprináša žiadne iné informácie napríklad o postavení a problémoch ľudí s neheterosexuálnou orientáciou v spoločnosti. Tým, že článok nezaujíma žiaden postoj, môže tiež nepriamo posilňovať negatívne predsudky a predstavy o ľuďoch s neheterosexuálnou orientáciou. Článok sa bližšie nezaoberá faktom, že mnoho ľudí tají svoju sexuálnu orientáciu práve preto, že sa bojí, aby to neublížilo ich kariére. Rovnako sa článok nevenuje analýze ďalšieho problému, a to, že mnoho ľudí je „vydieraných“ pre ich sexuálnu orientáciu, pretože nechcú, aby sa ich rodina a okolie o ich sexuálnej orientácii dozvedeli, a pretože sa obávajú diskreditácie. V článku zároveň chýba informácia o tom, že sexuálna orientácia - či už heterosexuálna alebo neheterosexuálna - nie je pre výkon žiadneho povolania alebo športu relevantná.

Za povšimnutie stojí aj článok *Mr. Gay: Najkrajšieho homosexuála ČR a SR spoznáme na Valentína*,[61] ktorý prebrali ďalšie dve médiá a ktorý informuje o súťaži krásy gejov. Článok má snahu vykresliť ľudí s neheterosexuálnou orientáciou v pozitívnom svetle, prináša aj krátke citácie názorov súťažiacich o tom, ako ich vníma verejnosť. „Skúsenosti homosexuálov o ich vnímaní verejnosťou sú podľa jedného z finalistov (...) väčšinou negatívne. ´Najhoršie je asi pohŕdanie,´ povedal. (...) Súťaž Mr. Gay môže podľa neho ukázať gay komunitu v lepšom svetle, ako je vykresľovaná. ´Som úplne taký istý ako iní ľudia. Jediný rozdiel je v tom, že sa mi páči rovnaké pohlavie, ale to je všetko.“[62] Je pozitívne, že médiá prinášajú takéto informácie, pretože tak môžu prispieť k scitlivovaniu našej spoločnosti. Článok sa však už ďalej nezamýšľa nad inými kontextuálnymi problémami, ktoré z poskyt-

---

[59] *PLÁVANIE: Thorpe poprel chýry o vzťahu s brazílčanom Mendesom*, mediálny výstup zo dňa 30. 1. 2009, ID 124861, SITA.

[60] Tamtiež.

[61] *Mr. Gay: Najkrajšieho homosexuála ČR a SR spoznáme na Valentína*, mediálny výstup zo dňa 29. 1. 2009, ID 123681, SITA.

[62] Tamtiež.

nutých informácií môžu vyplynúť. Napríklad by bolo vhodné zmieniť sa o tom, že aj napriek tomu, že sa organizovanie podobných podujatí môže javiť ako pozitívne, pretože majú potenciál prispievať k odstraňovaniu predsudkov voči ľudom s neheterosexuálnou orientáciou a presadzovaniu ich práv, v konečnom dôsledku to môže mať opačný efekt, t. j. ešte väčšie vyčleňovanie zo spoločnosti či pretrvávajúce škatuľkovanie na gejov a negejov. Rovnako sa článok kriticky nezamýšľa nad samotnou principiálnou problematickosťou súťaží krásy vo všeobecnosti, ich potenciálom degradovať ženy či mužov na objekty a pod.

Vo všeobecnosti možno na záver konštatovať, že v médiách prevládali témy registrovaných partnerstiev či rôznych negatívnych postojov predstaviteľov mimovládnych organizácii a politických strán napríklad o liečiteľnosti homosexuality, o neexistencii práva ľudí s neheterosexuálnou orientáciou uzavrieť manželstvo či adoptovať si deti a pod., ktoré mnohokrát odporovali ľudskoprávnym a vedeckým štandardom, pričom v mnohých prípadoch dané informácie neboli vyvážené poskytnutím priestoru pre vyjadrenie protistrane, t. j. ľuďom obhajujúcim práva ľudí s neheterosexuálnou orientáciou. Aj napriek tomu, že mnoho článkov bolo pozitívne ladených, t. j. snažili sa vykresliť ľudí s neheterosexuálnou orientáciou v pozitívnom svetle, v konečnom dôsledku mohli mať tieto príklady opačný (negatívny) efekt, keďže buď poskytovali informácie vo forme senzácie, resp. životného štýlu celebrít, alebo prispievali k ešte väčšiemu vyčleňovaniu ľudí s neheterosexuálnou orientáciou zo spoločnosti. Navyše, informácie súvisiace so sexuálnou orientáciou boli často podávané necitlivým a nevhodným spôsobom. V monitorovanom období v sledovaných médiách úplne absentoval obraz iných druhov sexuálnej orientácie, ako sú napríklad bisexualita, transsexualita a pod., ako aj obraz iných foriem diskriminácie ľudí s neheterosexuálnou orientáciou napríklad v zamestnaní, v prístupe k zdravotníckym službám, diskriminácia pri darovaní krvi a pod. Tým sa môže vytvárať dojem, že iné formy diskriminácie ľudí s neheterosexuálnou orientáciou buď neexistujú, alebo nie sú také dôležité. V žiadnom mediálnom výstupe sa situácia kriticky neanalyzovala v kontexte antidiskriminačného zákona a nespomínali sa možné formy diskriminácie. Rovnako sa neopisovali ani možnosti ochrany pred diskrimináciou, nezohľadňovalo sa rodové hľadisko ani možnosť viacnásobnej diskriminácie.

Zdravotné postihnutie

Počas monitorovaného obdobia (15. 1. 2009 – 25. 2. 2009) bolo celkovo identifikovaných 42 mediálnych výstupov (agentúrnych správ) týkajúcich sa určitým spôsobom diskriminácie na základe zdravotného postihnutia. Mediálne výstupy prinášali informácie týkajúce sa zdravotného postihnutia predovšetkým v súvislosti s informovaním o odstraňovaní bariér v mobilite ľudí so zdravotným postihnutím alebo o iných príkladoch pozitívnej praxe napríklad v zohľadňovaní potrieb ľudí so zdravotným postihnutím pri výstavbe, o zriaďovaní chránených pracovísk či o počte a výške finančných zbierok na pomoc ľuďom so zdravotným postihnutím. Väčšina mediálnych výstupov priniesla informácie o príkladoch pozitívnej praxe čeliacej diskriminácii ľudí so zdravotným postihnutím. Najproblematickejším a najvypuklejším problémom bolo používanie necitlivého jazyka ako napríklad „zdravotne postihnutí ľudia“, „vozíčkari“, „slepí“, „invalidi“ a pod. Ani jeden mediálny výstup sa nezaoberal diskrimináciou ľudí so zdravotným postihnutím v kontexte antidiskriminačného zákona.

Šesť mediálnych výstupov prinieslo informácie o ľuďoch so zdravotným postihnutím z oblasti športu. Napríklad článok *Paralympijské: Zlato v super-G pre Farkašovú*[63] priniesol informáciu o výsledkoch „majstrovstiev sveta zdravotne postihnutých lyžiarov“. Aj napriek tomu, že skutočnosť, o ktorej článok informuje, je pozitívna (keďže je potrebné, aby sa ľudia so zdravotným postihnutím nevylučovali z verejného života a mali rovnako priestor na sebarealizáciu), článok už ďalej neanalyzuje, či existujú, a ak áno, aké sú integračné prvky pre zabezpečenie plnej inklúzie ľudí so zdravotným postihnutím do spoločnosti, a to napríklad organizovaním podujatí (vrátane súťaží a pod.), do ktorých budú rovnako zapojení ľudia so zdravotným postihnutím, ako aj ľudia bez zdravotného postihnutia. Článok sa rovnako nezamýšľa nad tým, že ak sa ľudia so zdravotným postihnutím budú stále vylučovať zo spoločnosti, budú mať len „svoje“ súťaže, môžu mať podujatia organizované len pre ľudí so zdravotným postihnutím práve opačný efekt, a teda ešte väčšie vylúčenie zo spoločnosti, a škatuľkovanie na „tých iných“, „chorých“, „so špeciálnymi potrebami“ a pod. Povšimnutiahodným faktom v článku je aj samotné delenie lyžiarov a lyžiarok so zdravotným postihnutím do rôznych kategórii podľa zdravotného postihnutia, v ktorých súťažili, a to napríklad zrakovo postihnutí, telesne postihnutí atď. Článok si osvojil dané delenie, ktoré vyplýva z praxe, a bližšie k nemu nezaujíma žiadne stanovisko, nerozoberá, prečo

[63] *Paralympijské: Zlato v super-G pre Farkašovú*, mediálny výstup zo dňa 24. 2. 2009, ID 144191, SITA.

takéto delenie existuje a či má zmysel, resp. aký dopad môže mať na samotných ľudí so zdravotným postihnutím. Článok sa vôbec nezaoberá tým, že aj v samotnej súťaži dochádza k separácii ľudí podľa ich zdravotného postihnutia, čo môže mať opäť za následok väčšiu separáciu a izoláciu týchto ľudí a ich škatuľkovanie.

Článok *O sošku Oskara zabojujú ťažko zdravotne postihnutí*[64] prináša informáciu o piatom ročníku súťaže pre ľudí s ťažkým zdravotným postihnutím, ktorí sú klientmi žilinských domovov sociálnych služieb a budú súťažiť v rôznych žánroch dramatickej tvorby, poézii, próze a pod. Táto snaha zapojiť ľudí so zdravotným postihnutím do spoločenského a kultúrneho života v spoločnosti je pozitívna, no na druhej strane tým, že do podujatia sú zapojení len ľudia s ťažkým zdravotným postihnutím, pričom chýbajú ľudia s inými druhmi zdravotného postihnutia, ako aj ľudia bez zdravotného postihnutia, v konečnom dôsledku to len málo neprispieva k ich integrácii do spoločnosti. Článok sa však nad týmto problémom nezamýšľa. Rovnako chýba reflexia toho, či je možná plná integrácia ľudí so zdravotným postihnutím do spoločnosti a ako ju možno dosiahnuť. Bolo by žiaduce, ak by sa v článku objavili aj informácie, ktoré by reflektovali to, že plnú integráciu ľudí so zdravotným postihnutím je možné dosiahnuť len keď si uvedomíme, že aj ľudia so zdravotným postihnutím sú plnohodnotní členovia spoločnosti s potrebou rozvíjať svoj talent, schopnosti i zručnosti a ich izoláciou neochudobňujeme len ich, ale aj samých seba.

Dva mediálne výstupy informovali o vražde „invalidného dôchodcu“.[65] Jeden mediálny výstup informoval o lúpežnom prepadnutí „nevidiaceho muža“.[66] Tieto články poskytujú znepokojujúce zobrazenie reality o rozsahu zraniteľnosti tejto skupiny obyvateľstva (t. j. ľudí so zdravotným postihnutím), ktorá je veľakrát vystavená tým najbrutálnejším a najtvrdším formám znevýhodňovania či zneužívania. Články sa však nezaoberajú tým, prečo k podobným incidentom môže dochádzať a aké toho môžu byť príčiny. Rovnako sa nezamýšľajú nad tým, či a do akej miery sa v dôsledku mnohých faktorov ako napríklad bezbrannosť a nerovnosť podmienok (napr. človek so zrakovým postihnutím je v nevýhode, pretože nevidí potenciálneho prichádzajúceho páchateľa, a preto sa na útok môže ťažšie pripraviť, resp. ho môže ťažšie odhadnúť) a pod. môžu ľudia so zdravotným postihnutím

[64] *ŽILINA: O sošku Oskara zabojujú ťažko zdravotne postihnutí*, mediálny výstup zo dňa 21. 2. 2009, ID 142011, SITA.

[65] *SÚDY: Za vraždu invalida z Handlovej 20 rokov väzenia*, mediálny výstup zo dňa 11. 2. 2009, ID 134481, SITA; *Za vraždu invalida z Handlovej 20 rokov väzenia*, mediálny výstup zo dňa 11. 2. 2009, ID 134511, Webnoviny.sk, zdroj SITA.

[66] *Prepadli a okradli nevidiaceho muža*, mediálny výstup zo dňa 5. 2. 2009, ID 128301, Korzár.

stať terčom podobných útokov. Keďže tieto javy sa v našej spoločnosti dejú veľmi často (čo sa odzrkadľuje aj v mediálnych výstupoch), samy osebe prezrádzajú ako intenzívne a akým formám diskriminácie sú ľudia so zdravotným postihnutím vystavovaní.

Päť mediálnych výstupov informovalo o filme *Slepé lásky* a jeho úspechu doma aj v zahraničí.[67] Pozitívny obsah článkov je narušaný používaním necitlivého a stereotypného jazyka ako napríklad: „v snímke vystupujú štyria ľudia rôzneho veku. Spája ich láska a skutočnosť, že *všetci sú od narodenia slepí*. Peter Kolesár učí hudbu na základnej škole pre nevidiacich, Miro Daniel je *nevidomý Róm*, ktorý sa zaľúbi do *takmer slepého nerómskeho dievčaťa*, Elena a Laco sú *nevidomí manželia*, ktorí čakajú dieťa...“[68] Je pozitívne, že sa natáčajú filmy o ľuďoch so zdravotným postihnutím, pretože ponúkajú možnosť vidieť ich bežný život, ktorý sa v podstate v ničom zásadnom neodlišuje od života ľudí bez zdravotného postihnutia, čo pomáha odstraňovať stereotypy a predsudky voči nim. Rovnako je pozitívne, že médiá o takýchto filmoch informujú. Ale obsah mediálnych výstupov mohol lepšie využiť potenciál filmu a poskytnúť viac informácií o problémoch ľudí so zdravotným postihnutím, na ktoré film poukazuje. Film napríklad ponúka aj sondu do problémov, s ktorými sa ľudia so zdravotným postihnutím stretávajú a ktoré nie sú až také bežné pre ľudí bez zdravotného postihnutia; napríklad manželský pár so zrakovým postihnutím plánuje dieťa, ale v reálnom živote sa môže stretávať s negatívnym postojom lekárov a okolia, ktorí môžu manželov od dieťaťa odhovárať, keďže sú presvedčení o tom, že dieťa sa tiež môže narodiť so zrakovým postihnutím, alebo že bude mať v dôsledku zdravotného postihnutia oboch rodičov „zlý“ život. Pritom takéto predsudky sú diskriminačné a nemajú racionálny základ. Fakt, že obaja partneri majú zdravotné postihnutie, ešte neznamená, že nemajú rovnaké reprodukčné práva ako ľudia bez zdravotného postihnutia. Mediálne výstupy však o týchto problémoch vôbec neinformujú, dozvedieť sa o nich môže človek až vtedy, keď si sám tento film pozrie. Pritom práve takéto informácie by mohli médiám poslúžiť na to, aby poukázali na predsudky, s ktorými sa ľudia so zdravotným postihnutím stretávajú. Články však tento potenciál filmu nevyužili. Namiesto toho, aby sa zamerali na jeho hĺbku, uspokojili sa tým, že opísali počet cien, ktoré film získal. Zároveň treba podotknúť, že žiadny mediálny výstup sa nezmienil ani o možnosti viac-

[67] Napr. *FILM: Slepé lásky cestujú po svete*, mediálny výstup zo dňa 4. 2. 2009, ID 128401, SITA; *Slepé lásky nominovali na cenu Cinema for Peace*, mediálny výstup zo dňa 30. 1. 2009, ID 125721, Webnoviny-.sk, zdroj SITA.

[68] Tamtiež [zvýr. autorka].

násobnej diskriminácie, ktorej ľudia so zdravotným postihnutím môžu čeliť napríklad aj v dôsledku ich sexuálnej orientácie či etnickej príslušnosti alebo náboženstva.

Ďalším príkladom, ktorý prináša pozitívne informácie týkajúce sa ľudí so zdravotným postihnutím, je článok o modernizácii MHD pre lepšiu a ľahšiu mobilitu ľudí so zdravotným postihnutím, ako je to opísané v mediálnom výstupe *Dopravný podnik má 25 nových vozidiel*.[69] „Všetky nové vozidlá sú úplne alebo čiastočne nízkopodlažné. Aspoň jedna časť je určená na to, aby mohli ľahšie nastupovať starší alebo zdravotne postihnutí občania. Vozidlá sú vybavené plošinami na nástup a priestormi na ukotvenie invalidného vozíka.“[70] Článok sa však ďalej nezaoberá tým, že by bolo potrebné, aby sa pracovalo aj na odstraňovaní iných bariér, ktoré sa môžu v preprave vyskytnúť, napríklad, aby sa nestávalo, že vodič autobusu nezastane osobe na invalidnom vozíku, alebo aby prepravné poriadky spoločností neobsahovali diskriminačné ustanovenia napríklad, že osoba so zrakovým postihnutím musí cestovať v sprievode inej osoby a pod. Rovnako sa v článku nespomína, že diskriminácia osôb so zdravotným postihnutím v oblasti prepravy je v rozpore s antidiskriminačným zákonom. Iným príkladom článku, ktorý priniesol pozitívne informácie týkajúce sa ľudí so zdravotným postihnutím, je mediálny výstup *KL. Lyžovanie - MS: V Liberci počítajú aj s miestami pre vozíčkarov*,[71] ktorý informoval, že „organizátori blížiacich sa majstrovstiev sveta v klasických lyžiarskych disciplínach v Liberci (...) mysleli pri prípravách aj na zdravotne postihnutých fanúšikov“.[72] Článok sa však už ďalej nezaoberal týmto problémom, ani problémom ľudí so zdravotným postihnutím vo všeobecnosti či antidiskriminačným zákonom.

O snahe integrovať ľudí so zdravotným postihnutím informuje aj mediálny výstup *Mestská polícia zriadi chránené pracovisko*.[73] Informuje o tom, že „bezpečnosť v Hlohovci budú pomocou kamerového systému monitorovať zdravotne postihnutí občania“.[74] Je veľmi pozitívne, že naša spoločnosť sa čoraz viac snaží integrovať ľudí so zdravotným posti-

---

[69] *BRATISLAVA: Dopravný podnik má 25 nových vozidiel*, mediálny výstup zo dňa 5. 2. 2009, ID 129951, SITA. Informácie z podobnej oblasti priniesol aj článok *PIEŠŤANY: Autobusy MHD majú viac miesta pre vozíčkarov,* mediálny výstup zo dňa 30. 1. 2009, ID 125771, SITA.

[70] Tamtiež.

[71] *KL. Lyžovanie - MS: V Liberci počítajú aj s miestami pre vozíčkarov,* mediálny výstup zo dňa 21. 1. 2009, ID 117601, SITA.

[72] Tamtiež.

[73] *HLOHOVEC: Mestská polícia zriadi chránené pracovisko*, mediálny výstup zo dňa 22. 2. 2009, ID 142091, SITA.

[74] Tamtiež.

hnutím do života a vytvára im na to podmienky, ako aj to, že o tom médiá informujú. Tým, že médiá prinášajú informácie o pozitívnych krokoch, ktoré spoločnosť prijíma pre integráciu ľudí so zdravotným postihnutím, môžu tak mať potenciál scitlivovať verejnosť voči potrebám týchto ľudí. Negatívom však je, že médiá neposkytujú priestor na vyjadrenie názoru priamo osobám so zdravotným postihnutím. Pritom ľudia so zdravotným postihnutím sa sami nevnímajú ako „iní“, práve spoločnosť im vytvára bariéry, ktoré im bránia v začleňovaní sa do bežného života. A práve o odstraňovaní bariér informoval článok *Lámali sociálne bariéry*,[75] ktorý opisuje, že sa „uskutočnilo dvojdňové medzinárodné fórum pod názvom Európa bez bariér. Jeho hlavným cieľom bolo naštartovať proces porovnávania sociálnej legislatívy v krajinách EÚ so zameraním na odstraňovanie bariér a diskriminácie osôb so zdravotným postihnutím“.[76] Tento príklad opäť ukazuje, že spoločnosť má snahu bariéry ľudí so zdravotným postihnutím odstraňovať a že sa v menšej miere stretávame s negatívnymi reakciami na adresu ľudí so zdravotným postihnutím, ako aj s ich diskrimináciou.

Vyššiu akceptáciu ľudí so zdravotným postihnutím spoločnosťou v porovnaní s inými „kategóriami diskriminovaných osôb“, ako sú napríklad ľudia s neheterosexuálnou orientáciou, s moslimským vierovyznaním či s rómskou etnickou príslušnosťou, možno badať nielen v legislatívnej oblasti, ale napríklad aj v počte rôznych spoločenských zbierok na pomoc ľuďom so zdravotným postihnutím (podobné finančné zbierky sa len veľmi zriedka konajú na pomoc iným kategóriám diskriminovaných osôb a ak sa aj konajú, ich výťažok sa ani zďaleka nedá porovnávať so zbierkami, ktoré sa organizujú na pomoc ľuďom so zdravotným postihnutím – čo odkrýva fakt, na aké druhy „dobročinnosti“ sú ľudia ochotní prispieť). Napríklad mediálny výstup *Konto Bariéry prispelo celkovo na pomôcky 398.407,50 €*[77] informoval, že „darované prostriedky sú použité výlučne na pomôcky, ktoré pomáhajú prekonávať bariéry a napomáhajú zvyšovať kvalitu života detí so zdravotným postihnutím“.[78] Článok *Výťažok z predaja primátorského punču odovzdajú na koncerte*[79] zase informoval, že získané peniaze z vianočného predaja punču „[obnos 7 918 €] dostane košický Východoslovenský onkologický ústav a sumu 5 278 € prevezme Detský

[75] *Lámali sociálne bariéry*, mediálny výstup zo dňa 11. 2. 2009, ID 133161, Slovaknews, zdroj TASR.

[76] Tamtiež.

[77] *Konto Bariéry prispelo na pomôcky 398.407,50 €,* mediálny výstup zo dňa 4. 2. 2009, ID 128421, SITA.

[78] Tamtiež.

[79] *KOŠICE: Výťažok z predaja primátorského punču odovzdajú na koncerte*, mediálny výstup zo dňa 31. 1. 2009, ID 124851, SITA.

klub zdravotne postihnutých detí a mládeže“.[80] O podobných dobročinných akciách informovali aj iné mediálne výstupy.[81] Je samozrejme pozitívne, že sa takéto a podobné zbierky organizujú a že o nich médiá informujú. No ak sa na tento jav pozrieme cez vyššie spomínané fakty, môžeme usúdiť, že diskriminácia ľudí so zdravotným postihnutím sa vníma úplne inak (t. j. citlivejšie a stretáva sa s väčším odsúdením) ako diskriminácia z iných dôvodov napríklad z dôvodu etnickej príslušnosti či sexuálnej orientácie. Tento fakt však nereflektoval žiadny mediálny výstup.

Náboženstvo

Počas monitorovaného obdobia (15. 1. 2009 – 25. 2. 2009) bolo celkovo identifikovaných 43 mediálnych výstupov (agentúrnych správ), ktoré sa určitým spôsobom týkajú diskriminácie na základe náboženstva a viery. Informácie sa týkali náboženstva predovšetkým v súvislosti s informovaním o židovskej náboženskej komunite a o problémoch, ktorým čelí, ako je napríklad popieranie holokaustu, antisemitizmus a pod. Väčšina mediálnych výstupov priniesla informácie o opatreniach na zmiernenie náboženskej netolerancie alebo potláčanie extrémistických prejavov. Ani jeden mediálny výstup sa však nezaoberal diskrimináciou z dôvodu náboženstva v kontexte antidiskriminačného zákona. Zároveň chýbali informácie o iných náboženských komunitách než židovská, kresťanská a moslimská, ako aj informácie zo Slovenska, nakoľko prevažná väčšina mediálnych výstupov prinášala informácie zo zahraničia, čo môže navodzovať dojem, že na Slovensku problém diskriminácie z dôvodu náboženstva neexistuje, alebo náboženstvo ako také nie je u nás žiadny problém. Opakovane sa vyskytovalo používanie necitlivého jazyka v súvislosti s motiváciou označovania ako „židia“, „moslimovia“ a pod.

Mediálny vstup *Nevpustenie Izraelčanky stálo turnaj v Dubaji 300 000 dolárov*[82] priniesol príklad boja proti diskriminácii, keď informoval, že ženská tenisová asociácia WTA udelila Spojeným arabským emirátom pokutu za ich diskriminačné konanie, keď odmietli udeliť víza na turnaj izraelskej hráčke. „´Opatrenia majú odstrániť poškodenie, ktoré Shahar Peerová utrpela, keď sa stala obeťou nespravodlivého konania zo strany Spojených arabských

[80] Tamtiež.

[81] Napr. *HUDBA: Kmeťoband daroval výťažok z predaja CD detskej onkológii*, mediálny výstup zo dňa 31. 1. 2009, ID 125571, SITA; *Na konte nádeje za rok 2008 takmer 96-tisíc eur*, mediálny výstup zo dňa 17. 1. 2009, ID 114381, Aktuality.sk, zdroj SITA.

[82] *Nevpustenie Izraelčanky stálo turnaj v Dubaji 300 000 dolárov*, mediálny výstup zo dňa 23. 2. 2009, ID 142731, Pravda, zdroj Reuters, SITA.

emirátov,´ zdôvodnil rozhodnutie prezident WTA Larry Scott. ´Zároveň sme vyslali jasný signál, že WTA nebude tolerovať diskrimináciu a nedovolí prípadné opakovanie tejto situácie v Spojených arabských emirátoch či kdekoľvek inde.´“[83] Touto kauzou sa celkovo zaoberalo až 7 mediálnych výstupov. Odrážajú realitu bežného života, kde občas hrajú rolu i také irelevantné faktory, ako je náboženská viera či sexuálna orientácia, pritom pre žiadny šport nie je náboženská viera či etnická príslušnosť dôležitá. V článkoch chýbalo vyzdvihnutie faktu, že postup ženskej tenisovej asociácie je pozitívnym príkladom toho, ako by sa mal zachovať každý, kto sa s diskrimináciou stretne, t. j. verejne a otvorene vyjadriť nesúhlas a prijať opatrenia na jej odstránenie. WTA vyslala jasný signál, že žiadne diskriminačné konanie nebude tolerovať. Práve takýto postup možno považovať za najúčinnejší pre zabránenie opakovaného výskytu podobného konania. Mediálne výstupy mohli využiť danú kauzu pre lepšiu propagáciu boja proti diskriminácii, mohli sa na danú situáciu pozrieť z rôznych uhlov pohľadu, či porovnať situáciu zo zahraničia so Slovenskom. Rovnako by tu bola namieste aj analýza toho, do akej miery majú podobné pokuty a preventívne opatrenia reálny efekt a dosah, keďže nie je isté, že takáto pokuta bude mať nejaký reálny dosah na krajinu, ktorá je v otvorenom nepriateľstve voči Izraelu, pretože 300 000 dolárov nie je pre takú bohatú krajinu žiadnym trestom. Týmto aspektom sa však články nezaoberali. Ani jeden mediálny výstup nepoukázal na zákaz diskriminácie na Slovensku, ani sa nezaoberal antidiskriminačným zákonom.

Spolu až dvadsaťštyri mediálnych výstupov sa priamo či nepriamo zaoberalo antisemitizmom, holokaustom a židovskou problematikou. Povšimnutiahodný článok *Komik si uťahoval z Ježiša a Panny Márie*[84] informuje o izraelskom komikovi, ktorý sa vyjadril ku kauze rehabilitácie biskupa; biskup bol rehabilitovaný aj napriek tomu, že popieral holokaust. „Izraelský komik Lior Schlein v relácii uviedol, že Mária otehotnela v 15 rokoch vďaka spolužiakovi a Ježiš nikdy nemohol chodiť po vode, keďže ´bol taký tučný, že sa hanbil opustiť dom, nehovoriac o tom, že by išiel ku Galilejskému jazeru v plavkách´. Schlein tvrdí, že týmto krokom chcel dať ´príučku kresťanom, ktorí popierajú holokaust´.“[85] Jeho výroky vyvolali búrlivé reakcie. Článok ďalej informuje, že „na Williamsonovu rehabilitáciu búrlivo reagovali židovské komunity po celom svete. Vatikán ho už vyzval, aby svoje tvrdenie odvolal, ten to však odmieta dovtedy, kým nebude mať presvedčivé dôkazy. Dodal

[83] Tamtiež.

[84] *Komik si uťahoval z Ježiša a Panny Márie*, mediálny výstup zo dňa 21. 2. 2009, ID 143341, Aktuality.sk, zdroj SITA.

[85] Tamtiež.

však, že to bude trvať nejaký čas.“[86] Článok poukazuje, aj keď nepriamo, na viacero problémov. Jedným z nich je fakt, že hranica medzi slobodou prejavu a právami iných je veľmi tenká a občas nejasná. Aj keď sa článok slobodou prejavu ako takou nezaoberá, ani ju neanalyzuje, z obsahu článku vyplýva, že riešenie tohto problému nemusí byť jednoduché a že v našej spoločnosti existuje pluralita názorov. Článok rovnako nepriamo poukazuje aj na problematické popieranie holokaustu, ktoré podnecuje nenávisť medzi jednotlivými náboženskými i etnickými skupinami – článok cituje nielen názory komika, ale opisuje aj búrlivé reakcie náboženských komunít. Je dôležité, že sa v médiách objavujú aj takéto témy, ale netreba zabúdať, že okrem informatívneho efektu môžu nevedomky podnecovať nenávistné a extrémistické nálady v spoločnosti.

Podobne sa aj ďalších dvadsaťtri mediálnych výstupov zaoberalo „židovskou“ problematikou v spojení s nacizmom. Napríklad článok *Spravodlivým medzi národmi sa stal nacistický dôstojník*[87] informuje o tom, že izraelské múzeum holokaustu ocenilo nemeckého nacistického dôstojníka, ktorý pomáhal židom počas druhej svetovej vojny. Článok *Pápež odsúdil antisemitizmus a popieranie holokaustu*[88] už svojim názvom indikuje jeho obsah. Článok *Wiliamson sa musí dištancovať od popierania holokaustu*[89] priniesol informácie, že Vatikán vyzval biskupa Williamsona, aby sa dištancoval od svojich výrokov popierajúcich holokaust, ak má ďalej zotrvať vo svojej funkcii. V podobnom duchu sa niesol aj článok *Pápež vystríhal pred popieraním holokaustu*.[90]

Veľmi zarážajúco pôsobí mediálny výstup *TALIANSKO: Plynové komory používali na dezinfekciu*,[91] v ktorom kňaz Bratstva svätého Pia X., F. Abrahamowicz, verejne poprel holokaust. Článok sa k vyjadreniam kňaza postavil neutrálne a len opísal jeho názory, pričom tieto názory žiadnym spôsobom nekomentoval. Pritom práve prezentácia takýchto a podobných názorov môže podnecovať náboženskú nenávisť a neznášanlivosť. Článok neposkytol ani priestor pre vyjadrenie názoru protistrane. Ďalším znepokojujúcim článkom

---

[86] Tamtiež.

[87] *Spravodlivým medzi národmi sa stal nacistický dôstojník*, mediálny výstup zo dňa 16. 2. 2009, ID 138111, SITA.

[88] *Pápež odsúdil antisemitizmus a popieranie holokaustu*, mediálny výstup zo dňa 12. 2. 2009, ID 135181, Webnoviny.sk, zdroj SITA.

[89] *Wiliamson sa musí dištancovať od popierania holokaustu,* mediálny výstup zo dňa 4. 2. 2009, ID 130831, Webnoviny.sk, zdroj SITA.

[90] *Pápež vystríhal pred popieraním holokaustu*, mediálny výstup zo dňa 28. 1. 2009, ID 123561, Aktualne-.sk, zdroj TASR.

[91] *TALIANSKO: Plynové komory používali na dezinfekciu,* mediálny výstup zo dňa 29. 1. 2009, ID 123941, SITA.

je článok *IRÁN: Holokaust je jedna veľká lož, vyhlásil hovorca vlády.*[92] Hovorca iránskej vlády v ňom prezentoval názor, že „holokaust je koncept založený na jednej veľkej lži s cieľom založiť cudzí režim v srdci islamského sveta“.[93] Článok len stručne informuje o výrokoch hovorcu, pričom spomína aj výroky iránskeho prezidenta o tom, že Izrael by mal byť vymazaný z mapy sveta. Článok však nie je vyvážený, nakoľko v ňom chýbajú napríklad vyjadrenia zástupcov židovskej komunity. Rovnako v ňom chýba zaujatie vlastného stanoviska k danej problematike, t. j. analýza toho, do akej miery môžu byť podobné výroky diskriminačné a odsúdeniahodné.

Ďalším zaujímavým článkom je článok *Nacistické heslo ako reklama na kávu*,[94] ktorý informoval, že „Heslo Každému, čo mu patrí, ktoré stálo nad vstupnou bránou nacistického koncentračného tábora Buchenwald, sa v Nemecku v reklame objavilo už niekoľkokrát. Tentoraz sa objavilo na vyše stovkách čerpacích staníc ESSO - výrobca Tchibo týmto sloganom pozýval ´na šálku kávy!´ Ústredná rada židov v Nemecku to s pobúrením označila za ´neprekonateľnú nechutnosť´ či ´absolútnu neznalosť dejín´.“[95] Tento stručný článok poukazuje na to, že problematika antisemitizmu bude ústrednou témou mnohých debát ešte dlho. Opisovaná situácia je dôkazom toho, ako jednoducho a nevedomky možno niekoho dehonestovať a diskriminovať, či už z dôvodu jeho rasy, náboženstva alebo národnosti. Pre diskrimináciu však nie je tento aspekt „vedomého“ konania dôležitý. Pri skúmaní toho, či k diskriminácii došlo sa neskúma úmysel. Je ale dôležité, aby médiá prinášali aj takéto informácie, pretože majú nielen vzdelávací efekt, ale pomáhajú aj scitlivovať našu spoločnosť.

Dva mediálne výstupy informovali o nábožensky motivovanom násilnom trestnom čine. Článok *VENEZUELA: Zadržali 11 osôb podozrivých z útoku na synagógu*[96] prináša informácie o útoku na synagógu v Caracase a o antisemitských prejavoch vandalov. Článok len informuje o incidente v zahraničí, pričom neprináša v záujme komplexnosti a vyváženosti aj informácie o tom, či a za akých podmienok by na Slovensku išlo o trestný čin (napr. hanobenie rasy, národa a presvedčenia a pod.).

---

92 *IRÁN: Holokaust je jedna veľká lož, vyhlásil hovorca vlády*, mediálny výstup zo dňa 27. 1. 2009, ID 122921, SITA.

93 Tamtiež.

94 *Nacistické heslo ako reklama na kávu*, mediálny výstup zo dňa 16. 1. 2009, ID 113531, Nový čas, zdroj ČTK.

95 Tamtiež.

96 *VENEZUELA: Zadržali 11 osôb podozrivých z útoku na synagógu*, mediálny výstup zo dňa 9. 2. 2009, ID 132751, SITA.

Problematiku náboženskej netolerancie voči ľuďom moslimského vierovyznania priniesol článok *Poslanca budú stíhať za protiislamské vyhlásenia*.[97] „Holandský súd v stredu nariadil trestné stíhanie proti ultrapravicovému poslancovi Geertovi Wildersovi za podnecovanie nenávisti a diskriminácie voči moslimom. Wilders podľa amsterdamského okresného súdu útočí na symboly islamu, čím uráža moslimských veriacich. ´V demokratickom systéme sa nenávistné reči berú tak vážne, že je vo všeobecnom záujme zastaviť ich´, uvádza sa v stanovisku súdu. Súd svojím rozhodnutím reagoval na viacero podnetov zo strany občanov na neochotu prokuratúry vzniesť obvinenia voči Wildersovi za verejné protiislamské vyhlásenia.“[98] Wilders je autorom kontroverzného filmu Fitna. „Autor v snímke prirovnáva Korán k Hitlerovmu Mein Kampfu. Film tiež prepojil výroky z Koránu so zábermi z teroristických útokov. Wilders opakovane vyzval na zákaz Koránu v Holandsku, keďže ho považuje za fašistický.“[99] Článok je zaujímavý najmä svojím obsahom, t. j. tým, akú problematiku sa rozhodol zdôrazniť (existenciu možnosti trestného stíhania za podnecovanie náboženskej neznášanlivosti), ako aj tým, že priniesol aj informáciu o tom, že súd začal konanie na podnet občanov, ktorí poukazovali na neochotu prokuratúry zakročiť.

Jeden mediálny výstup priniesol informácie o chystanej novele trestného zákona, ktorá by mala priniesť prísnejšie tresty pre extrémistov.[100] Článok sa však nezamýšľa aj nad tým, do akej miery bude zavedenie prísnejších trestov efektívnejšie bojovať proti prejavom neznášanlivosti a extrémizmu, a ani tým, že samotná definícia extrémizmu je veľmi problematická, pretože neexistuje jednotný názor na to, čo by mala zahŕňať a čo nie.

Jeden mediálny výstup informoval o zhromaždení, ktoré sa uskutočnilo v Bratislave na podporu Izraela,[101] „ktorý na konci decembra minulého roka začal ofenzívu proti útokom militantov, ktorí ho z pásma Gazy ostreľujú raketami. Zhromaždenie pripravila Spoločnosť kresťanov a Židov na Slovensku, spoločnosť Chevra a slovenská pobočka Medzinárodného kresťanského veľvyslanectva Jeruzalem. (...) Pozdravný list poslal zhromaždeniu i slovenský eurokomisár Ján Figeľ, na pódiu vystúpili aj ďalší rečníci. Organizátorov mrzí,

---

[97] *HOLANDSKO: Poslanca budú stíhať za protiislamské vyhlásenia*, mediálny výstup zo dňa 21. 1. 2009, ID 117431, SITA.

[98] Tamtiež.

[99] Tamtiež.

[100] *Extrémisti by mali byť postihovaní prísnejšími trestami*, mediálny výstup zo dňa 4. 2. 2009, ID 129571, Aktuality.sk, zdroj TASR.

[101] *ZHROMAŽDENIE: Bratislavské hlavné námestie zaplavili izraelské vlajky*, mediálny výstup zo dňa 15. 1. 1009, ID 113381, SITA.

že k situácii v Pásme Gazy zaujala slovenská diplomacia neutrálne stanovisko.“[102] Článok tiež informuje o krokoch, ktoré prijal Európsky parlament. Ide o jeden z mála článkov zo slovenského prostredia, ktorý sa aspoň okrajovo (aj keď nie explicitne) zaoberá diskrimináciou z dôvodu náboženstva a viery. To môže vytvárať skreslený dojem, že Slovensko nemá podobné problémy týkajúce sa náboženských menšín ako iné krajiny a tento problém sa ho teda vôbec netýka. Zároveň to môže naznačovať, že podobné témy o náboženských menšinách týkajúce sa Slovenska nie sú až tak dôležité a zaujímavé, aby sa častejšie objavovali v médiách.

Na záver možno konštatovať, že v oblasti náboženskej problematiky dominovali informácie a udalosti zo zahraničia, pričom prevažovala problematika holokaustu a antisemitizmu. Žiaden mediálny výstup nepriniesol informácie o problémoch, s ktorými sa ľudia s rôznym náboženským vierovyznaním môžu stretnúť v bežnom živote ako napríklad v práci (ak musia nosiť určité náboženské symboly napríklad šatky, turbany, špeciálne odevy a pod., alebo praktizovať svoje náboženstvo aj počas pracovnej doby napr. častejším modlením sa, pre ktoré potrebujú vyhradené nerušené miesto a pod.), v škole (napr. pri vyučovaní náboženstva, ak vyučovanie nie je vyvážené a neposkytuje rovnaký priestor pre všetky druhy vierovyznaní a pod.), a zároveň sa žiadny mediálny výstup ani len okrajovo nedotkol problematiky viacnásobnej diskriminácie.

Pohlavie / rod

Počas monitorovaného obdobia (15. 1. 2009 – 25. 2. 2009) bolo celkovo identifikovaných 29 mediálnych výstupov (agentúrnych správ) týkajúcich sa diskriminácie na základe rodu alebo pohlavia. Mediálne výstupy prinášali informácie týkajúce problematiky násilia páchaného na ženách (vrátane násilia páchaného v intímnych vzťahoch a sexualizovaného násilia), sexuálneho obťažovania, umelého prerušenia tehotenstva či porušovania práv žien v zahraničí. Ani jeden mediálny výstup sa nezaoberal diskrimináciou z dôvodu pohlavia alebo rodu v kontexte antidiskriminačného zákona.

Opakovane sa vyskytovalo používanie rodovo necitlivého jazyka, najmä v podobe tzv. generického maskulína. Vyskytli sa však aj články, ktoré používali rodovo citlivý jazyk.

[102] Tamtiež.

Napríklad článok *Nevyliečiteľne chorá Jade Goody sa vydala*[103] uvádza, že „svadba s 200 *hosťami a hostkami* sa konala v Down Hall v britskom Essexe.“[104]

Mediálny výstup *Učiteľ tanca zneužíval maloleté žiačky* bol spomínaný už v sekcii zaoberajúcej sa diskrimináciou na základe veku. Poskytol štatistické údaje o sexuálnom zneužívaní detí v Prešovskom kraji za roky 2007 a 2008.[105] Ako sme už spomenuli, poskytnuté čísla sú relatívne vysoké. Chýbajú však informácie týkajúce sa celého Slovenska, čo by poskytlo reálnejší obraz o rozšírenosti daného problému. Zároveň by bolo potrebné, aby sa štatisticky sledoval aj *rodový kontext*. Na tento problém však samotný článok nepoukázal. Analyzované mediálne výstupy priniesli informácie len o prípadoch sexuálneho zneužívania mladých dievčat, čo môže implikovať to, že terčom podobného konania sú prevažne osoby ženského pohlavia, alebo to, že verejnosť a médiá majú vžitú stereotypnú predstavu o tom, že terčom takýchto útokov sa stávajú len ženy, resp. že sexuálne zneužívanie chlapcov nie je rovnako závažný problém. Môže tu ísť aj o viacnásobnú diskrimináciu dievčat, t. j. diskrimináciu na základe veku a na základe pohlavia. Problém viacnásobnej diskriminácie je veľmi závažný, pretože sa veľmi ťažko odhaľuje. Je však veľakrát prehliadaný a ignorovaný, čo možno vidieť aj na analyzovaných mediálnych výstupoch, keďže ani jeden z nich sa možnosťou viacnásobnej diskriminácie nezaoberal. Fakt, že sexuálne zneužívané a obťažované sú prevažne dievčatá a ženy, indikuje, že tento problém má výrazný rodový rozmer. Sú obťažované, pretože sú ženského pohlavia a pretože sú niekedy vnímané ako ľahko zraniteľné obete. V mnohých prípadoch sa to deje hlavne preto, lebo si muži potrebujú dokázať svoju mužskosť a posilniť svoje ego práve prostredníctvom demonštrácie svojej moci, sily a kontroly nad ženami. Tieto aspekty však žiadne štatistické údaje či mediálne výstupy nesledujú.

Spolu až osem mediálnych výstupov informovalo o prípadoch domáceho násilia. Jeden z opisovaných prípadov týrania žien počas monitorovaného obdobia opisuje článok *Ženu roky týral, skončil v cele*.[106] Článok je veľmi stručný a neposkytuje informácie o tom, ako sa v podobných situáciách možno brániť a na koho sa možno obrátiť, ani prečo a ako

---

[103] *Nevyliečiteľne chorá Jade Goody sa vydala,* mediálny výstup zo dňa 23. 2. 2009, ID 145591, Webnoviny-.sk, zdroj SITA.

[104] Tamtiež [zvýr. autorka].

[105] *Učiteľ tanca zneužíval maloleté žiačky*, pozri pozn. č. 9: „... *evidovali policajti v roku 2007 celkom 98 prípadov sexuálneho zneužívania, z ktorých sa im podarilo 97 objasniť. V minulom roku* [2008] *registrovali 87 takýchto skutkov, pričom objasnili 77. V januári tohto roka* [2009] *už na políciu nahlásili sedem podobných trestných činov, v piatich prípadoch policajti páchateľa vypátrali.“*

[106] *KEŽMAROK: Ženu roky týral, skončil v cele*, mediálny výstup zo dňa 16. 2. 2009, ID 137871, SITA.

k podobným situáciám dochádza. V podobnom duchu sa nesú aj ďalšie 3 mediálne výstupy, napríklad aj článok *Manželku týral 19 rokov.*[107] Článok informuje, že „muž zväčša posilnený alkoholom hrozil žene, že ak sa obráti na políciu, z domu živá neodíde. Žena nakoniec strach prekonala a policajtov privolala."[108] Ako sme už spomenuli, články sú veľmi stručné, nezaoberajú sa otázkami a problémami, ktoré môžu z poskytnutých informácií vyplývať; články sa napríklad nepozastavujú nad tým, v koľkých prípadoch násilia v rodine žena naozaj prekoná strach a vyhľadá pomoc. Články sa taktiež nezaoberajú príčinou týchto problémov, napríklad tento problém diskriminácie žien je hlboko zakorenený v našej spoločnosti (o čom vypovedá aj relatívne vysoký počet mediálnych výstupov, ktoré o podobných incidentoch informovali), chýbajú tu však analýzy a informácie o príčinách týchto incidentov. Články sa napríklad vôbec nevenujú problému domáceho násilia ako celospoločenskému problému, ktorý má veľa dimenzií. Tým, že sa médiá problematike domáceho násilia venujú len okrajovo, t. j. len informovaním o tom, že sa podobný incident stal, nereflektujú tento problém ako spoločenský a rodovo podmienený. Rovnako tým odrážajú aj realitu, ako naša spoločnosť vníma rodovú rovnosť a ako rodová rovnosť skutočne v realite vyzerá.

Zaujímavým príkladom je informácia o centre pre týrané matky, ktorú priniesol článok *Arcibiskup Tkáč posvätil krízové centrum pre týrané matky.*[109] Aj napriek tomu, že článok prináša pozitívne informácie o existencii krízového centra, ktoré pomáha matkám s deťmi v najťažších chvíľach života, výber nadpisu sa javí ako trochu nešťastný, pretože zdôrazňovaním len jedného faktu, a to toho, že krízové centrum posvätil arcibiskup, navodzuje dojem, že samotný akt posvätenia je oveľa dôležitejší ako existencia centra. Článok však svoj obsah na akt posvätenia vôbec nezameriava. Možno teda konštatovať, že nadpis článku je vybraný tendenčne tak, aby zatraktívnil samotný obsah a pritiahol čitateľky a čitateľov. Článok ďalej uvádza: „´Za šesť rokov krízové centrum pomohlo viac ako dvesto rodinám a 50 rodinám sme pomohli nájsť vlastné ubytovanie, prácu a vrátiť ich do normálneho života. Centrum neposkytuje matkám a deťom len bezpečné prístrešie, ale pomáhame im nájsť si prácu a poskytujeme aj poradenstvo,´ povedal Firda. Pobyt v centre nie je zadarmo, mesačná úhrada predstavuje približne 30 percent z príjmu matky, čo je

[107] P*RIEVIDZA: Manželku týral 19 rokov*, mediálny výstup zo dňa 21. 1. 2009, ID 118291, SITA; *Košice: Takmer 20 rokov týral manželku,* mediálny výstup zo dňa 20. 1. 2009, ID 116591, SITA.

[108] Tamtiež.

[109] *Arcibiskup Tkáč posvätil krízové centrum pre týrané matky,* mediálny výstup zo dňa 17. 2. 2009, ID 140891, Webnoviny.sk, zdroj SITA.

v priemere okolo 20 eur.“[110] Je veľmi pozitívne, že médiá prinášajú aj informácie tohto druhu, keďže poskytujú informácie o tom, že v podobných krízových situáciách existuje pomoc. Na druhej strane článok prináša pohľad na realitu našej spoločnosti a situáciu žien v nej a diskrimináciu, ktorej ako ženy čelia a pod. V článku však už chýba ďalšia analýza, resp. zdôraznenie faktu, že napríklad pomerne vysoký počet klientok centra nasvedčuje, že zmieňovaný problém je rozšírený a týka sa nezanedbateľného počtu žien, že mnoho žien zažíva týranie v intímnych vzťahoch mnoho rokov predtým, ako sa odhodlajú vyhľadať pomoc (o tom vypovedá aj jeden z vyššie opísaných mediálnych výstupov), ako aj faktu, že mnoho žien pomoc nikdy nevyhľadá, pretože sa buď obáva o svoje zdravie a život alebo o zdravie a život svojich detí, alebo jednoducho nevie, na koho sa môže obrátiť so žiadosťou o pomoc (alebo tejto pomoci neverí). Bolo by žiaduce, aby podobné mediálne výstupy zdôrazňovali, že je dôležité, aby existovalo čo najviac rôznych informačných kanálov, pomocou ktorých sa podobné informácie ku ženám dostanú (informačné kampane, letáky, informácie poskytnuté prostredníctvom lekárskeho personálu, polície a pod.) a aby sa podobné služby poskytovali komplexne, t. j. vrátane sociálneho, právneho, prípadne psychologického poradenstva a materiálnej pomoci, a aby boli trvalo udržateľné. Len tak možno dosiahnuť úspech v akomkoľvek prípade domáceho násilia.

Článok *IZRAEL: Livniovej billboardy niekomu prekážajú*[111] priniesol zaujímavú informáciu o tom, že izraelskí vandali ničili predvolebné billboardy s tvárou predsedkyne jednej z politických strán, pričom podozriví boli ultraortodoxní židia. „Keďže billboardy s vyobrazením ostatných - mužských - kandidátov zostávajú neporušené, médiá sa domnievajú, že ide o dielo ultraortodoxných židov. Tí zastávajú názor, že ženu neslobodno vyobrazovať na verejnosti.“[112] Článok neprináša iné informácie o právach žien v Izraeli, ani neanalyzuje, aké postavenie ženy v Izraeli majú a aké sú príčiny správania ultraortodoxných skupín voči ženám v tejto, ako aj v iných krajinách. Nepomenováva ani ľudskoprávne roviny tohto problému a jeho vplyv na ženy-voličky, ženy-kandidátky a na celú spoločnosť. Pritom takéto informácie môžu byť dôležité pre lepšie pochopenie hĺbky príčin takéhoto nenávistného konania namiereného voči ženám. Článok ďalej uvádza, že „spoločnosť, ktorá prevádzkuje jeruzalemskú hromadnú dopravu, z obáv pred vyčíňaním týchto skupín pri posledných komunálnych voľbách zakázala vylepovať v autobusoch reklamné plagáty

[110] Tamtiež.

[111] *IZRAEL: Livniovej billboardy niekomu prekážajú,* mediálny výstup zo dňa 3. 2. 2009, ID 127491, SITA.

[112] Tamtiež.

ženských kandidátok“.[113] V tomto prípade ide o príklad priamej diskriminácie na základe pohlavia, keďže sa zakázalo len vylepovanie plagátov kandidátok ženského pohlavia. Článok však tento aspekt problému, t. j. skutočnosť, že ide o diskrimináciu na základe pohlavia, vôbec neanalyzuje a nepoukazuje naň, nespomínajú sa ani žiadne medzinárodné dohovory na ochranu práv žien, ktorými je Izrael viazaný a ktoré boli v tomto prípade porušené.

Článok *AFGANISTAN: Zastrašovanie a útoky vyháňajú dievčatá zo škôl*[114] prináša informácie o situácii v Afganistane, kde „podľa islamistického hnutia Taliban, ktorého režim zvrhli americké a afganské sily v roku 2001, nemôžu ženy študovať, pracovať a nemôžu vychádzať z domu bez mužského sprievodu. (...) Afganistan je však hlboko tradičná a konzervatívna spoločnosť a aj bez Talibanu je časť verejnosti proti vzdelávaniu dievčat. Keď totiž dosiahnu pubertu a vychádzajú z domu, aj keď do školy, znamená to, že majú pochybnú povesť. ´Napriek policajnej prítomnosti ich takmer pri každej škole obťažujú a dochádza aj k únosom a sexuálnym útokom, preto mnohé odchádzajú zo škôl,´ povedala jedna z učiteliek.“[115] Článok odhaľuje krutú realitu, ktorej musia afgánske ženy čeliť, denne sú ich životy ohrozované a ich práva potláčané. Hoci ide o jednu z najbrutálnejších foriem diskriminácie z dôvodu pohlavia, článok neanalyzuje situáciu v kontexte ľudskoprávnych dohovorov, resp. afganskej legislatívy, neposkytuje informácie o tom, aký postoj k danej situácii zaujali medzinárodné organizácie a medzinárodné spoločenstvo. Tento článok však indikuje dve veci: po prvé môže navodzovať dojem, že ženy na Slovensku sa majú skvele a nemajú žiadne problémy, ktoré by stáli za reč (keďže sa nevystavujú nebezpečenstvu útoku preto, že chodia napríklad do školy – i keď je otázne, do akej miery sú prinesené informácie v danom článku pravdivé, skreslené, zjednodušené či prekrútené) a po druhé, chýba tu analógia so Slovenskom, aj keď formy diskriminácie žien a ich obsahy nemusia byť identické. Pritom sa nielen na Slovensku ženy môžu vo svojom živote stretávať s rôznymi inými, menej viditeľnými formami diskriminácie, ako je napríklad spochybňovanie, zosmiešňovanie a ignorovanie názorov žien v dôležitých otázkach ich života, diskriminácia v zamestnaní, ale aj vo vzdelávaní, ako napríklad stereotypne nastavené študijné odbory na SŠ, ale aj niektoré predmety na ZŠ (varenie verzus technické práce a pod.), stereotypné predstavy o rolách žien, ich funkcii a úlohe v rodine a v spoločnosti a pod. Je však

[113] Tamtiež.

[114] *AFGANISTAN: Zastrašovanie a útoky vyháňajú dievčatá zo škôl,* mediálny výstup zo dňa 29. 1. 2009, ID 124071, SITA.

[115] Tamtiež.

pozitívne, že sa aspoň tieto a podobné informácie o zlom postavení žien v iných krajinách dostávajú do povedomia verejnosti prostredníctvom médií, pretože poukazujú na tieto negatívne (a zároveň medzinárodnými dohovormi nedovolené) spoločenské javy.

Umelému prerušeniu tehotenstva sa venoval článok *Mikolášik je proti vnucovaniu neprijateľných princípov od EÚ*.[116] Článok cituje vyjadrenie europoslanca Mikolášika, ktorý je odporcom umelého prerušenia tehotenstva. Podľa predmetného článku sa europoslanec Mikolášik odvoláva na fínsku štúdiu, ktorá skúmala „úmrtia žien, ktoré zomreli v reprodukčnom veku od 15 do 49 rokov. V nej štatistikov prekvapila vysoká úmrtnosť žien, ktoré mali za sebou umelé ukončenie tehotenstva. V tejto skupine zistili vysoký počet samovrážd. V porovnaní so skupinou žien, ktoré porodili dieťa, to bolo až sedemkrát viac. (...) Ďalším mementom sú podľa Mikolášika vedecké zistenia, že plod už pred narodením cíti bolesť.“[117] Článok prináša len názory jedného poslanca, ktoré nekonfrontuje so žiadnymi inými názormi. Rovnako v článku chýbajú informácie, ktoré by verifikovali informácie a názory uvedeného poslanca, či prezentovali názory ľudskoprávnych organizácií alebo iných renomovaných inštitúcií. Zároveň chýba posúdenie situácie z pohľadu príslušných právnych predpisov SR (napr. ústavy, antidiskriminačného zákona) či medzinárodných dohovorov na ochranu ľudských práv. Ďalšieho problému diskriminácie na základe pohlavia/rodu sa dotkol článok *Baláž by sa mal homosexuálom ospravedlniť, tvrdí Martináková*.[118] Článok sa okrajovo dotkol problematiky ´potratov´, a toho, ako našu spoločnosť táto téma rozdeľuje (je to napríklad evidentné v postojoch politikov a političiek k danej problematike). Umelé prerušenie tehotenstva a možnosť rozhodnúť sa je jedným zo základných práv žien. Mnohým ženám je však toto základné právo upierané, či už ich rodinou alebo v dôsledku ich neplnoletosti, v niektorých krajinách aj samotným zákazom v zákone. Článok však tieto aspekty neanalyzuje, keďže tejto téme sa venuje len okrajovo. Umelým prerušením tehotenstva sa už ďalej médiá nezaoberali, aj napriek tomu, že táto téma je stále aktuálna a že právo na interrupciu v SR stále nie je garantované dostatočne – ani právne, ani prakticky.

[116] *Mikolášik je proti vnucovaniu neprijateľných princípov od EÚ,* mediálny výstup zo dňa 17. 1. 2009, ID 114441, Webnoviny.sk, zdroj SITA.

[117] Tamtiež.

[118] *Baláž by sa mal homosexuálom ospravedlniť, tvrdí Martináková,* mediálny výstup zo dňa 25. 2. 2009, ID 147891, Webnoviny.sk, zdroj SITA.

Jeden mediálny výstup (ktorý následne prebrali dve ďalšie médiá[119]) priniesol informácie týkajúce sa diskriminácie starších žien na základe veku v profesijnej oblasti[120] (t. j. priamej diskriminácie žien pri získavaní zamestnania). Je pozitívne, že aj takéto informácie sa v médiách občas vyskytnú, pretože tak pomáhajú odhaľovať nežiaduce javy (akým diskriminácia žien vo vyššom veku je) v spoločnosti a upozorňovať na ne. Článok je však veľmi stručný a prezentuje len názor americkej herečky Meryl Streepovej. Neopisuje situáciu na Slovensku (akoby sa Slovenska daný problém netýkal), ani nepoukazuje na antidiskriminačný zákon, ktorý takéto konanie zakazuje, a tiež v ňom chýbajú informácie o tom, ako sa ženy môžu proti diskriminácii brániť. Rovnako článok nepoukazuje na existenciu viacnásobnej diskriminácie žien (a to práve na základe pohlavia a veku), pretože sú to predovšetkým ženy, ktoré sa s vekovou diskrimináciou stretávajú v práci (a aj v iných oblastiach) častejšie ako muži.

Rasa / farba pleti / národnosť / etnicita

Počas monitorovaného obdobia (15. 1. 2009 – 25. 2. 2009) bolo celkovo identifikovaných 128 mediálnych výstupov (agentúrnych správ) týkajúcich sa diskriminácie na základe rasy, farby pleti, etnicity a národnosti. Mediálne výstupy prinášali informácie týkajúce problematiky národnostných menšín, slovensko-maďarských vzťahov, novely školského zákona, problematiky rómskych komunít a pod. Ani jeden mediálny výstup sa však nezaoberal diskrimináciou z dôvodu rasy, etnicity a národnosti v kontexte antidiskriminačného zákona.

Opakovane sa vyskytovalo používanie necitlivého jazyka napríklad Róm, Rómovia (ako aj používanie týchto označení v kontexte, kde to nie je relevantné, čo môže podnecovať rasovú nenávisť), rómski kriminálnici a pod.

Mediálny výstup *RÓMOVIA: Nie sú spokojní s tým, ako vláda rieši ich sociálne problémy*[121] prináša kritiku vlády prezentovanú Neformálnym spoločenstvom rómskych mimovládnych organizácií v SR. Článok uvádza, že sa na „úrade vlády SR prijímajú nekoncepčné opa-

[119] Webnoviny.sk (19. 1. 2009, ID 115251), Pravda (20. 1. 2009, ID 115221).

[120] *V. BRITÁNIA: Filmový priemysel diskriminuje staršie ženy, tvrdí Streep*, článok zo dňa 19. 1. 2009, ID 115181, SITA. Tento článok informuje o názore, vyjadrenom herečkou Meryl Streepovou, že vo filmovom priemysle existuje veková diskriminácia, pričom táto diskriminácia sa vyskytuje aj vo všetkých profesiách. Herečka sa tiež priznáva ku vlastnej skúsenosti s touto formou diskriminácie.

[121] *RÓMOVIA: Nie sú spokojní s tým, ako vláda rieši ich sociálne problémy,* mediálny výstup zo dňa 25. 2. 2009, ID 146101, SITA.

trenia, ktoré paralyzujú činnosť Úradu splnomocnenkyne vlády SR pre rómske komunity“.[122] Predstavitelia neformálneho spoločenstva preto chcú rokovať s podpredsedom vlády a so splnomocnenkyňou vlády pre rómske komunity „s cieľom stanoviť jasné pravidlá pre fungovanie úradu a čerpanie finančných prostriedkov európskych štrukturálnych fondov“.[123] Ide tu o príklad z praxe, kde zástupkyne a zástupcovia MVO chcú problém riešiť s predstaviteľmi moci, ktorí majú v danej oblasti kompetencie a môžu tieto problémy riešiť. Práve komunikácia a otvorenosť je kľúčom k začatiu efektívnej spolupráce. Článok však hlbšie neanalyzuje, ktoré konkrétne problémy je potrebné riešiť a akým spôsobom. Keďže išlo o mediálny výstup zo dňa 25. 2. 2009, čiže z posledného dňa monitorovaného obdobia, nemohli sme skúmať, či sa touto témou médiá ďalej zaoberali, keďže ide o dôležitú tému, alebo to prezentovali ako jednorazovú informáciu.

Niekoľko mediálnych výstupov prinieslo informácie o rasovo motivovaných útokoch na príslušníkov a príslušníčky rómskych komunít. Napríklad mediálny výstup *MAĎARSKO: Polícia pátra po páchateľoch brutálnej vraždy Rómov*[124] informoval, že terčom útoku boli traja rodinní príslušníci rómskeho pôvodu, pričom otec a jeho 4-ročný syn zraneniam podľahli, dcéra útok prežila. „Jeden z násilníkov údajne hodil na strechu domu zápalnú bombu, kým druhý čakal pred vchodom a zo vzdialenosti približne piatich metrov strieľal do ľudí utekajúcich pred ohňom z domu. Nemenovaní zástupcovia polície a hasičského zboru potvrdili, že staršieho Róma strelil útočník do srdca päťkrát, v tele jeho syna našli 18 guliek.“[125] Článok sa už ďalej nezaoberá tým, či sa podobné incidenty dejú v našej spoločnosti často a aké sú ich príčiny. Zároveň je potrebné podotknúť, že podobné útoky sa vyskytujú medzi príslušníkmi rôznych etnických či národnostných menšín, t. j. terčom útokov napríklad nie sú vždy len Rómovia a Rómky. Napríklad článok *Brutálne zavraždili Mariana Cozmu!*[126] prináša informácie o útoku na maďarského hádzanára (týmto incidentom sa zaoberali ďalšie 4 mediálne výstupy), ktorého páchateľmi boli príslušníci rómskeho etnika. „Pobúrenie v celom Maďarsku je obrovské, v nedeľu večer sa k tejto smutnej udalosti vyjadril aj minister spravodlivosti Tibor Draskovics. Keďže kolujú správy, že páchatelia boli Rómovia a je obava z možných protirómskych násilných akcií, nariadil zvýšenú policajnú pohotovosť na

[122] Tamtiež.

[123] Tamtiež.

[124] *MAĎARSKO: Polícia pátra po páchateľoch brutálnej vraždy Rómov,* mediálny výstup zo dňa 25. 2. 2009, ID 145811, SITA.

[125] Tamtiež.

[126] *Brutálne zavraždili Mariána Cozmu!*, mediálny výstup zo dňa 10. 2. 2009, ID 132601, Šport.

celom území krajiny. ´Zločin nemá farbu, iba obeť a páchateľov, ktorí budú potrestaní. Neberte preto spravodlivosť do vlastných rúk...,´ vyzýval vo svojom televíznom vystúpení minister Draskovics.“[127] Tento mediálny výstup opisuje prípad veľmi podrobne. Zároveň poukazuje na jeden z najviditeľnejších problémov v našej spoločnosti týkajúcich sa národnostných a etnických menšín, ktorým je rasová a národnostná neznášanlivosť.

Ďalšiu formu diskriminácie z dôvodu rasy opisuje článok *TENIS: Garrisonová sa cíti byť diskriminovaná, žaluje USTA*,[128] a to platovú diskrimináciu z dôvodu farby pleti, z ktorej tenistka obvinila tenisovú asociáciu. Garrisonová tvrdila, že jej finančné ohodnotenie bolo nižšie ako plat kapitána daviscupového tímu Patricka McEnroa či jej nástupkyne Mary-Joe Fernandezovej. Asociácia sa však bráni tým, že počas pôsobenia Garrisonovej tím ani raz nepostúpil do finále, pričom „v 45-ročnej histórii Fed Cupu je to pre nás najdlhšia odmlka bez účasti v rozhodujúcom zápase“.[129] Článok je veľmi stručný, neprináša informácie o tom, či je takéto konanie skutočne diskrimináciou, či sa možno proti podobnému diskriminačnému konaniu brániť aj na Slovensku a akým spôsobom.

Povšimnutiahodný je aj článok *ORBÁN: Rómsky zločin neexistuje, rómski kriminálnici áno*.[130] „´Musíme si ujasniť, že počet páchateľov závažných zločinov rómskeho pôvodu narastá každý deň, jednoznačne a hmatateľne. Tí, ktorí tento fakt zamlčiavajú (...) nerobia nič iné, len zhoršujú tento problém,´ uviedol Orbán. Ako dodal, k riešeniu situácie by mohlo napomôcť rýchlejšie rozhodovanie súdov, tvrdšie tresty, efektívnejšia legislatíva a viac pracovných príležitostí pre Rómov.“[131] Tento článok je veľmi stručný, prináša len výroky šéfa opozičnej strany Fidesz. Zároveň sa však vôbec nezaoberá tým, či by tvrdšie tresty a viac pracovných príležitostí pre „Rómov“ naozaj znamenali, že boj proti kriminalite bude efektívnejší a bude sa páchať menej trestných činov. Rovnako tu chýba zamyslenie sa nad tým, či a akým spôsobom je táto skupina obyvateľstva v bežnom živote znevýhodňovaná (napr. v procese vzdelávania, práci a pod.) a aké z toho môžu plynúť následky.

V analyzovaných mediálnych výstupoch bolo mnoho takých, ktoré sa venovali problematike slovensko-maďarských vzťahov. Napríklad článok *LAJČÁK: S Maďarskom nás*

---

[127] Tamtiež.

[128] *TENIS: Garrisonová sa cíti byť diskriminovaná, žaluje USTA,* mediálny výstup zo dňa 21. 2. 2009, ID 142051, SITA.

[129] Tamtiež.

[130] *ORBÁN: Rómsky zločin neexistuje, rómski kriminálnici áno,* mediálny výstup zo dňa 11. 2. 2009, ID 134361, SITA.

[131] Tamtiež.

viac spája ako rozdeľuje[132] priniesol informácie o vyjadreniach nového ministra zahraničných vecí Lajčáka o slovensko-maďarských vzťahoch; podľa ministra existuje medzi našimi národmi naozaj viac spoločných tém ako tých, ktoré nás rozdeľujú. Slovensko-maďarská otázka dominovala aj v článkoch *SR-MR: Lajčák v utorok v Pešti s Gonzovou, premiérom aj prezidentom*,[133] *SR-MR: Termín rokovania výborov pre menšiny nestanovili*,[134] *Slovenskí poslanci odmietli rokovať s maďarskými*[135] a pod. Napríklad článok *SR-MR: Výbory pre menšiny nerokovali pre video z futbalu*[136] priniesol informácie o tom, že slovenské poslankyne a poslanci napriek dohodnutému stretnutiu nerokovali s maďarskými kolegami a kolegyňami, pretože sa nezhodli na otázke premietania záberov videa zo stretu fanúšikov a polície v Dunajskej Strede. Článok informuje, že „počas futbalového zápasu medzi DAC Dunajská Streda a bratislavským Slovanom prišlo k násilným stretom medzi fanúšikmi a políciou. Pri incidente sa vtedy zranilo viac ako 50 ľudí vrátane niekoľkých policajtov. Slovenský klub DAC prišlo podporiť aj asi 200 fanúšikov z Ferencvárosu Budapešť, ktorí sa dostali do stretu s mužmi zákona a fanúšikmi Slovana. Maďarská strana tvrdí, že polícia postupovala voči občanom Maďarskej republiky zbytočne tvrdo, slovenské ministerstvo vnútra to však popiera. (...) Cieľom jeho návrhu [návrhu predsedu maďarského výboru Zoltána Baloga] premietnuť video je dokázať, že ´slovenská polícia zasiahla proti mierumilovným maďarským fanúšikom´. Slovenskí poslanci však pre tento návrh odmietli vstúpiť do rokovacej miestnosti. Miestnosť opustili aj maďarskí socialistickí poslanci. ´Nejednotnosť bola zrejme aj medzi členmi maďarského výboru,´ zareagoval Nagy.“[137] Takéto a podobné mediálne výstupy sa v médiách objavovali pomerne často, čo nasvedčuje tomu, že téma maďarsko-slovenských vzťahov je veľmi aktuálna. Je však dôležité, aby sa tieto témy podávali v médiách opatrným a vyváženým spôsobom, aby neboli zdrojom napätia a národnostnej neznášanlivosti medzi obyvateľstvom. Napríklad

---

[132] *LAJČÁK: S Maďarskom nás viac spája ako rozdeľuje,* mediálny výstup zo dňa 17. 2. 2009, ID 138981, SITA.

[133] *SR-MR: Lajčák v utorok v Pešti s Gonzovou, premiérom aj prezidentom*, mediálny výstup zo dňa 16. 2. 2009, ID 138231, SITA.

[134] *SR-MR: Termín rokovania výborov pre menšiny nestanovili,* mediálny výstup zo dňa 4. 2. 2009, ID 128371, SITA.

[135] *Slovenskí poslanci odmietli rokovať s maďarskými*, mediálny výstup zo dňa 2. 2. 2009, ID 128111, Webnoviny.sk, zdroj SITA.

[136] *SR-MR: Výbory pre menšiny nerokovali pre video z futbalu,* mediálny výstup zo dňa 2. 2. 2009, ID 126021, SITA.

[137] Tamtiež.

mediálny výstup *Maďarská garda chce pokračovať*[138] priniesol informácie, že aj napriek tomu, že Maďarskú gardu súd rozpustil, chce garda ďalej pokračovať vo svojej činnosti. „Prokuratúra iniciovala návrh na rozpustenie gardy po vlaňajšom decembrovom pochode jej členov v Tatárszentgyörgyi, kde zazneli štvavé výzvy namierené proti Rómom.“[139] Je pozitívne, že sa štátne orgány postavili proti rasistickým výrokom tejto organizácie a zakázali jej činnosť, a rovnako je pozitívne, že o takýchto postupoch štátnych orgánov médiá informujú. Zároveň by bolo žiaduce aj prepojenie tejto témy so Slovenskom, keďže aj na Slovensku existujú podobné spolky a mnohé z nich legálne. Článok by vyznel komplexnejšie, ak by v ňom bola uvedená aj krátka analýza legislatívy a toho, kedy a za akých podmienok môže byť podobný spolok rozpustený, či je dané konanie trestné a pod. Prispelo by to k väčšej informovanosti verejnosti, ako aj k poukázaniu na tieto negatívne (a zároveň zákonom nedovolené) spoločenské javy, pričom by to zároveň mohlo pôsobiť aj ako prevencia ich páchania (keďže osoba si bude vedomá následkov svojho konania).

Až dvadsaťjeden mediálnych výstupov sa zaoberalo problematikou novely školského zákona, upravujúcou písanie zemepisných názvov v učebniciach pre menšiny – napríklad *SNS chce, aby ÚS SR pozastavil školský zákon*,[140] *UČEBNICE: Podanie SNS na Ústavný súd sa odkladá*[141] a pod. Druhý z uvedených článkov informuje o odmietavom postoji SNS a prezidenta SR k novele školského zákona. „Problémom podľa [prezidenta SR] je, že zákon nepredpokladá vyhlášku, v ktorej by MŠ SR určilo, aké názvy v jazyku menšiny sú zaužívané a vžité, ako o nich hovorí novela. ´Tieto názvy nie sú štandardizované, neexistuje ich zoznam, nikto ich neeviduje, nikto ich nemá, nikto nevie kde sú, nikto nevie, aké sú to vžité, aké sú zaužívané,´ hovorí. Tak by sa do učební mohli dostať aj hanlivé názvy, napríklad Felvidék - Horná zem.“[142] Článok neanalyzuje návrh novely z pohľadu slovenského antidiskriminačného zákona, resp. inej vnútroštátnej legislatívy a medzinárodných záväzkov. Problém, ktorý článok opisuje, je však na Slovensku veľmi aktuálny (o čom svedčí aj počet mediálnych výstupov, ktoré sa problematikou zaoberali) a je často terčom mnohých manipulácii a ostrých výmen názorov. Témy týkajúce sa práv maďarskej menšiny, resp. slovensko-maďarských vzťahov, sú pre médiá zaujímavé a vždy aktuálne; môže

[138] *Maďarská garda chce pokračovať*, mediálny výstup zo dňa 19. 1. 2009, ID 114601, Korzár, zdroj TASR.

[139] Tamtiež.

[140] *SNS chce, aby ÚS SR pozastavil školský zákon,* mediálny výstup zo dňa 18. 2. 2009, ID 141751, Webnoviny.sk, zdroj SITA.

[141] *UČEBNICE: Podanie SNS na Ústavný súd sa odkladá,* mediálny výstup zo dňa 18. 2. 2009, ID 146341, SITA.

[142] Tamtiež.

to byť spôsobené aj tým, že maďarská menšina má v SR zastúpenie na najvyššej politickej úrovni (a teda tieto témy sa ľahšie dostávajú do mediálneho aj širšieho verejného diskurzu), a aj tým, že na najvyššej politickej úrovni (dokonca vo vládnej koalícii) má zastúpenie aj strana, ktorá sa okrem iných vecí neštíti napríklad aj nacionalizmu.

Deväť mediálnych výstupov sa venovalo inaugurácii amerického prezidenta Obamu. Napríklad článok *USA: Pred inauguráciou Obamu pozorne monitorujú rasistov*[143] priniesol informácie, že už „Krátko po novembrových prezidentských voľbách v USA zatkli a následne obvinili dvoch bielych rasistov, ktorí údajne plánovali zavraždiť Baracka Obamu.“[144] Článok *V USA zatkli muža, ktorý plánoval vraždu B. Obamu*[145] zase informoval o plánovanej vražde nového amerického prezidenta. Článok uvádza, že „pred inauguráciou Obamu je na nohách celý Washington, ale aj FBI, ktorá v tento deň očakáva nárast napätia a ráta s možnými rasistickými prejavmi a útokmi“.[146] Tieto mediálne výstupy sú veľmi stručné, poukazujú však na to, ako často sa spoločnosť stretáva s rasovou neznášanlivosťou a v akých súvislostiach.

Veľmi zaujímavým je aj článok *KOŠICE: Súd neprijal dohodu za rasové vyhrážanie basketbalistke*,[147] ktorý informoval, že „Okresný súd Košice I dnes neschválil dohodu o vine a treste pre obvineného Ivana S. (26 r.) za nebezpečné vyhrážanie americkej basketbalistke Denise Wilsonovej pre jej tmavú pleť. Prípad z apríla 2008 vrátil okresnej prokuratúre. Dohodu, ktorá počítala s dvojročným podmienečným trestom, totiž súd považuje za nespravodlivú. (...) Vysvetlil to tým, že Ivan S. bol po útoku na hráčku košickej Cassovie právoplatne odsúdený na sedem mesiacov väzenia za výtržníctvo. Dopustil sa ho v auguste 2004 pri potýčke s rómskym párom. V septembri 2008 ho zase polícia ako spolupáchateľa obvinila z hanobenia rasy pri útoku na skupinu Rómov.“[148] Postup súdu možno označiť ako príklad pozitívnej praxe (čo však samotný článok vôbec nezdôrazňuje) a poskytuje aj obraz o stave súdnictva a jeho postoji k nevyhnutnosti riešiť takéto prípady spravodlivo. Rovnako článok nezdôrazňuje dôležitosť nepodceňovania závažnosti podob-

---

[143] *USA: Pred inauguráciou Obamu pozorne monitorujú rasistov*, mediálny výstup zo dňa 17. 1. 2009, ID 114141, SITA.

[144] Tamtiež.

[145] *V USA zatkli muža, ktorý plánoval vraždu B. Obamu*, mediálny výstup zo dňa 17. 1. 2009, ID 114171, TA3, Popoludňajší žurnál.

[146] Tamtiež.

[147] *KOŠICE: Súd neprijal dohodu za rasové vyhráženie basketbalistke,* mediálny výstup zo dňa 20. 1. 2009, ID 115921, SITA.

[148] Tamtiež.

ných prípadov a vyslania jasného signálu o tom, že podobné konanie nebude tolerované a páchateľa stihne primeraný trest.

Na záver možno konštatovať, že spôsob, akým médiá pristúpili k témam diskriminácie z dôvodu rasy, farby pleti, etnicity a národnosti, resp. k jednotlivcom a skupinám, pre ktorých dané dôvody diskriminácie predstavujú podstatnú súčasť identity, len kopíruje vnímanie diskriminácie verejnosťou, a zároveň odráža to, aké majú tieto skupiny mocenské zastúpenie v najvyšších politických ale aj iných mocenských štruktúrach (to možno vidieť napríklad na tom, v akom hojnom počte a akou veľkou intenzitou sa médiá zaoberali témou slovensko-maďarských vzťahov a ako málo a povrchne inými témami, napríklad témami týkajúcimi sa ľudí s neheterosexuálnou orientáciou a pod.). Toto sa odzrkadlilo hlavne pri mediálnych výstupoch, ktoré sa týkajú diskriminácie z dôvodu rasy, farby pleti, etnicity a národnosti, ktorých bolo spomedzi všetkých mediálnych výstupov najviac (až 128). Tu dominovala problematika národnostných menšín, slovensko-maďarských vzťahov, novely školského zákona, problematiky rómskych komunít a pod. Ani jeden mediálny výstup sa však nezaoberal diskrimináciou z dôvodu rasy, etnicity a národnosti v kontexte iných tém týkajúcich sa iných rasových, etnických či národnostných menšín.

Zoznam článkov

1. *V. BRITÁNIA: Filmový priemysel diskriminuje staršie ženy, tvrdí Streep*, článok zo dňa 19. 1. 2009, ID 115181, SITA.
2. Webnoviny.sk, článok zo dňa 19. 1. 2009, ID 115251.
3. Pravda, článok zo dňa 20. 1. 2009, ID 115221.
4. *Svojich blízkych týral niekoľko rokov*, mediálny výstup zo dňa 18. 2. 2009, ID 139481, Slovaknews.
5. *Zneužíval dievčatá*, mediálny výstup zo dňa 15. 1. 2009, ID 113501, Markíza.
6. *Učiteľ tanca zneužíval maloleté žiačky*, mediálny výstup zo dňa 16. 2. 2009, ID 138771, Aktuality.sk, zdroj TASR.
7. *Polícia obvinila učiteľa tanca zo sexuálneho zneužívania*, mediálny výstup zo dňa 16. 2. 2009, ID 139821, Webnoviny.sk, zdroj SITA;
8. *Krátko zo sveta*, mediálny výstup zo dňa 16. 1. 2009, ID 113671, SME, zdroj ČTK.

9. *EP: Poslanci prijmú opatrenia proti sexuálnemu zneužívaniu detí*, mediálny výstup zo dňa 3. 2. 2009, ID 127431, zdroj SITA.

10. *PRIESKUM: Deti majú zvláštne záujmy*, mediálny výstup zo dňa 3. 2. 2009, ID 128141, Aktuality.sk, zdroj TASR.

11. *Horná Súča: Roky týral rodinu, tá podala trestné oznámenie*, mediálny výstup zo dňa 6. 2. 2009, ID 131701, zdroj SITA.

12. *Týral rodičov aj brata so ženou*, mediálny výstup zo dňa 11. 2. 2009, ID 133521, Slovaknews.

13. *Týral rodinu*, mediálny výstup zo dňa 7. 2. 2009, ID 131511, Plus jeden deň, zdroj SITA.

14. *MVO: Seniori môžu oddnes využiť novú poradenskú bezplatnú linku*, mediálny výstup zo dňa 2. 2. 2009, ID 126861, SITA.

15. *Seniori môžu oddnes využiť novú poradenskú bezplatnú linku*, mediálny výstup zo dňa 2. 2. 2009, ID 128201, Webnoviny.sk, zdroj SITA.

16. *Nová linka pre seniorov*, mediálny výstup zo dňa 5. 2. 2009, ID 128471, Plus jeden deň.

17. *ČR: Registrovaných partnerstiev osôb rovnakého pohlavia pribúda*, mediálny výstup zo dňa 4. 2. 2009, ID 129541, Aktualne.sk, zdroj TASR.

18. *ŠVÉDSKO: Homosexuáli sa zrejme budú môcť brať v kostole*, mediálny výstup zo dňa 21. 1. 2009, ID 117611, SITA.

19. *KDS chcú priame dane. Sobáše homosexuálov odmietajú*, mediálny výstup zo dňa 15. 1. 2009, ID 114011, Webnoviny.sk, zdroj SITA.

20. *Europoslanci bránia homosexuálov*, mediálny výstup zo dňa 19. 1. 2009, ID 114701, SME.

21. *MVO: Odporcovia potratov kritizujú deklaráciu europarlamentu*, mediálny výstup zo dňa 16. 1. 2009, ID 114241, SITA.

22. *Island bude mať prvú premiérku – lesbičku*, mediálny výstup zo dňa 1. 2. 2009, ID 125791, Aktualne.sk, zdroj TASR.

23. *INAKOSŤ: Rokovali s Kandráčom o diskriminácii homosexuálov*, mediálny výstup zo dňa 21. 1. 2009, ID 117291, SITA.

24. *BALÁŽ: Katolík nemôže voliť ľudí, ktorí sú proti morálke cirkvi*, mediálny výstup zo dňa 24. 2. 2009, ID 144161, SITA.

25. *Biskup Baláž: Homosexuáli sú zvrátení ľudia*, mediálny výstup zo dňa 25. 2. 2009, ID 146771, Aktuality.sk, zdroj SITA.

26. *Baláž by sa mal homosexuálom ospravedlniť, tvrdí Martináková*, mediálny výstup zo dňa 25. 2. 2009, Webnoviny.sk, zdroj SITA.

27. *Pred desaťročiami priznala, že je lesbička. Neľutuje to*, mediálny výstup zo dňa 18. 2. 2009, ID 140861, Aktualne.sk, zdroj SITA.

28. *TENIS: Billie Jean Kingová si želá gaya vo svetovej špičke*, mediálny výstup zo dňa 18. 2. 2009, ID 140021, SITA.

29. *David pozor, vo Victorii drieme gay*, mediálny výstup zo dňa 5. 2. 2009, ID 130741, Aktuality.sk.

30. *USA: Speváčka Kelly Clarkson by vraj nikdy nedokázala byť lesbičkou*, mediálny výstup zo dňa 4. 2. 2009, ID 128601, SITA.

31. *KELLY: Nemohla by som byť lesbičkou*, mediálny výstup zo dňa 4. 2. 2009, ID 129531, Aktuality.sk, zdroj SITA;

32. *Kelly Clarkson by vraj nikdy nedokázala byť lesbičkou*, mediálny výstup zo dňa 4. 2. 2009, ID 130821, Webnoviny.sk, zdroj SITA.

33. *Bude Clarkson lesbička?*, mediálny výstup zo dňa 5. 2. 2009, ID 128741, Plus jeden deň, zdroj SITA.

34. *Za vraždu si odsedí 12 rokov*, mediálny výstup zo dňa 11. 2. 2009, ID 133481, Korzár, zdroj TASR.

35. *Osudná noc*, mediálny výstup zo dňa 11. 2. 2009, ID 133691, Šport.

36. *Kontroverzný biskup: Homosexualita je liečiteľná*, mediálny výstup zo dňa 8. 2. 2009, ID 132271, Aktuality.sk, zdroj TASR.

37. *Škandálny biskup opäť pobúril*, mediálny výstup zo dňa 9. 2. 2009, ID 131781, Korzár, zdroj SITA.

38. *PLÁVANIE: Thorpe poprel chýry o vzťahu s Brazílčanom Mendesom*, mediálny výstup zo dňa 30. 1. 2009, ID 124861, SITA.

39. *Mr. Gay: Najkrajšieho homosexuála ČR a SR spoznáme na Valentína*, mediálny výstup zo dňa 29. 1. 2009, ID 123681, SITA.

40. *Paralympijské: Zlato v super-G pre Farkašovú*, mediálny výstup zo dňa 24. 2. 2009, ID 144191, SITA.

41. *ŽILINA: O sošku Oskara zabojujú ťažko zdravotne postihnutí*, mediálny výstup zo dňa 21. 2. 2009, ID 142011, SITA.

42. *SÚDY: Za vraždu invalida z Handlovej 20 rokov väzenia*, mediálny výstup zo dňa 11. 2. 2009, ID 134481, SITA.

43. *Za vraždu invalida z Handlovej 20 rokov väzenia*, mediálny výstup zo dňa 11. 2. 2009, ID 134511, Webnoviny.sk, zdroj SITA.

44. *Prepadli a okradli nevidiaceho muža*, mediálny výstup zo dňa 5. 2. 2009, ID 128301, Korzár.

45. *FILM: Slepé lásky cestujú po svete*, mediálny výstup zo dňa 4. 2. 2009, ID 128401, SITA.

46. *Slepé lásky nominovali na cenu Cinema for Peace*, mediálny výstup zo dňa 30. 1. 2009, ID 125721, Webnoviny.sk, zdroj SITA.

47. *BRATISLAVA: Dopravný podnik má 25 nových vozidiel*, mediálny výstup zo dňa 5. 2. 2009, ID 129951, SITA.

48. *PIEŠŤANY: Autobusy MHD majú viac miesta pre vozíčkarov*, mediálny výstup zo dňa 30. 1. 2009, ID 125771, SITA.

49. *KL. Lyžovanie - MS: V Liberci počítajú aj s miestami pre vozíčkarov*, mediálny výstup zo dňa 21. 1. 2009, ID 117601, SITA.

50. *HLOHOVEC: Mestská polícia zriadi chránené pracovisko*, mediálny výstup zo dňa 22. 2. 2009, ID 142091, SITA.

51. *Lámali sociálne bariéry*, mediálny výstup zo dňa 11. 2. 2009, ID 133161, Slovak-news, zdroj TASR.

52. *Konto Bariéry prispelo na pomôcky 398.407,50 €*, mediálny výstup zo dňa 4. 2. 2009, ID 128421, SITA.

53. *KOŠICE: Výťažok z predaja primátorského punču odovzdajú na koncerte*, mediálny výstup zo dňa 31. 1. 2009, ID 124851, SITA.

54. *HUDBA: Kmeťoband daroval výťažok z predaja CD detskej onkológii*, mediálny výstup zo dňa 31. 1. 2009, ID 125571, SITA.

55. *Na konte nádeje za rok 2008 takmer 96-tisíc eur*, mediálny výstup zo dňa 17. 1. 2009, ID 114381, Aktuality.sk, zdroj SITA.

56. *Nevpustenie Izraelčanky stálo turnaj v Dubaji 300 000 dolárov*, mediálny výstup zo dňa 23. 2. 2009, ID 142731, Pravda, zdroj Reuters, SITA.

57. *Komik si uťahoval z Ježiša a Panny Márie*, mediálny výstup zo dňa 21. 2. 2009, ID 143341, Aktuality.sk, zdroj SITA.

58. *Spravodlivým medzi národmi sa stal nacistický dôstojník*, mediálny výstup zo dňa 16. 2. 2009, ID 138111, SITA.

59. *Pápež odsúdil antisemitizmus a popieranie holokaustu*, mediálny výstup zo dňa 12. 2. 2009, ID 135181, Webnoviny.sk, zdroj SITA.

60. *Wiliamson sa musí dištancovať od popierania holokaustu*, mediálny výstup zo dňa 4. 2. 2009, ID 130831, Webnoviny.sk, zdroj SITA.

61. *Pápež vystríhal pred popieraním holokaustu*, mediálny výstup zo dňa 28. 1. 2009, ID 123561, Aktualne.sk, zdroj TASR.

62. *TALIANSKO: Plynové komory používali na dezinfekciu*, mediálny výstup zo dňa 29. 1. 2009, ID 123941, SITA.

63. *IRÁN: Holokaust je jedna veľká lož*, vyhlásil hovorca vlády, mediálny výstup zo dňa 27. 1. 2009, ID 122921, SITA.

64. *VENEZUELA: Zadržali 11 osôb podozrivých z útoku na synagógu*, mediálny výstup zo dňa 9. 2. 2009, ID 132751, SITA.

65. *HOLANDSKO: Poslanca budú stíhať za protiislamské vyhlásenia*, mediálny výstup zo dňa 21. 1. 2009, ID 117431, SITA.

66. *Extrémisti by mali byť postihovaní prísnejšími trestami*, mediálny výstup zo dňa 4. 2. 2009, ID 129571, Aktuality.sk, zdroj TASR.

67. *ZHROMAŽDENIE: Bratislavské hlavné námestie zaplavili izraelské vlajky*, mediálny výstup zo dňa 15. 1. 2009, ID 113381, SITA.

68. *Nevyliečiteľne chorá Jade Goody sa vydala*, mediálny výstup zo dňa 23. 2. 2009, ID 145591, Webnoviny.sk, zdroj SITA.

69. *KEŽMAROK: Ženu roky týral, skončil v cele*, mediálny výstup zo dňa 16. 2. 2009, ID 137871, SITA.

70. *PRIEVIDZA: Manželku týral 19 rokov*, mediálny výstup zo dňa 21. 1. 2009, ID 118291, SITA.

71. *Košice: Takmer 20 rokov týral manželku*, mediálny výstup zo dňa 20. 1. 2009, ID 116591, SITA.

72. *Arcibiskup Tkáč posvätil krízové centrum pre týrané matky*, mediálny výstup zo dňa 17. 2. 2009, ID 140891, Webnoviny.sk, zdroj SITA.

73. *IZRAEL: Livniovej billboardy niekomu prekážajú*, mediálny výstup zo dňa 3. 2. 2009, ID 127491, SITA.

74. *AFGANISTAN: Zastrašovanie a útoky vyháňajú dievčatá zo škôl*, mediálny výstup zo dňa 29. 1. 2009, ID 124071, SITA.

75. *Baláž by sa mal homosexuálom ospravedlniť, tvrdí Martináková*, mediálny výstup zo dňa 25. 2. 2009, ID 147891, Webnoviny.sk, zdroj SITA

76. *Mikolášik je proti vnucovaniu neprijateľných princípov od EÚ*, mediálny výstup zo dňa 17. 1. 2009, ID 114441, Webnoviny.sk, zdroj SITA.

77. *RÓMOVIA: Nie sú spokojní s tým, ako vláda rieši ich sociálne problémy*, mediálny výstup zo dňa 25. 2. 2009, ID 146101, SITA.

78. *MAĎARSKO: Polícia pátra po páchateľoch brutálnej vraždy Rómov*, mediálny výstup zo dňa 25. 2. 2009, ID 145811, SITA.

79. *Brutálne zavraždili Mariána Cozmu!*, mediálny výstup zo dňa 10. 2. 2009, ID 132601, Šport.

80. *TENIS: Garrisonová sa cíti byť diskriminovaná*, žaluje USTA, mediálny výstup zo dňa 21. 2. 2009, ID 142051, SITA.

81. *ORBÁN: Rómsky zločin neexistuje*, rómski kriminálnici áno, mediálny výstup zo dňa 11. 2. 2009, ID 134361, SITA.

82. *LAJČÁK: S Maďarskom nás viac spája ako rozdeľuje*, mediálny výstup zo dňa 17. 2. 2009, ID 138981, SITA.

83. *SR-MR: Lajčák v utorok v Pešti s Gonzovou*, premiérom aj prezidentom, mediálny výstup zo dňa 16. 2. 2009, ID 138231, SITA.

84. *SR-MR: Termín rokovania výborov pre menšiny nestanovili*, mediálny výstup zo dňa 4. 2. 2009, ID 128371, SITA.

85. *Slovenskí poslanci odmietli rokovať s maďarskými*, mediálny výstup zo dňa 2. 2. 2009, ID 128111, Webnoviny.sk, zdroj SITA.

86. *SR-MR: Výbory pre menšiny nerokovali pre video z futbalu*, mediálny výstup zo dňa 2. 2. 2009, ID 126021, SITA.

87. *Maďarská garda chce pokračovať*, mediálny výstup zo dňa 19. 1. 2009, ID 114601, Korzár, zdroj TASR.

88. *SNS chce, aby ÚS SR pozastavil školský zákon*, mediálny výstup zo dňa 18. 2. 2009, ID 141751, Webnoviny.sk, zdroj SITA.

89. *UČEBNICE: Podanie SNS na Ústavný súd sa odkladá*, mediálny výstup zo dňa 18. 2. 2009, ID 146341, SITA.

90. *USA: Pred inauguráciou Obamu pozorne monitorujú rasistov*, mediálny výstup zo dňa 17. 1. 2009, ID 114141, SITA.

91. *V USA zatkli muža, ktorý plánoval vraždu B. Obamu*, mediálny výstup zo dňa 17. 1. 2009, ID 114171, TA3, Popoludňajší žurnál.

92. *Nacistické heslo ako reklama na kávu*, mediálny výstup zo dňa 16. 1. 2009, ID 113531, Nový čas, zdroj ČTK.

93. *KOŠICE: Súd neprijal dohodu za rasové vyhrážanie basketbalistke*, mediálny výstup zo dňa 20. 1. 2009, ID 115921, SITA.